СИХАГІА ЧУЭЦА ЯЛАТ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 82 (4249). ШОАТТА, 9 июль, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ШЕРРА ЙОАРЖАЕ АТЕИСТИЧЕСКИ ПРОПАГАНДА

Ди тІехьа кІезиглуш латт вай республика городашкарей юрташкарей дынах тешаш бола нах. Цун бахьан да боахами культурей хьаьча вай доаха теламаш, Іилмей техникей сихха дегІаахара, наха атеистически кхетам балар партийни общественни организацеша беча идеологически балха лоархІамера дакъа хинна дІаэттар, марксистско-ленински хьехам беррига бахача наха юкъе дІабаржар.

Цхьабакъда цу дерригане бокъо лац вайна дына идеологена духьалара къовсам цхьанна тайпара мелбалийта. Из кхета а деш хІара денна бу бахача наха Іилма-атеистически кхетам балара болх дукхача партийни организацеша, бІаьш болча коммунисташа, цу балха энтузиасташа. Дукхача моттигашка вІашагІъяхна а болх беш а я Іилма-атеизма кружокаш, юрташкарча клубашка дына духьаларча темаех хаттарийи жопийи сайренаш ю. Пропагандисташа естественно Іилман, Іилма-атеистически темаех лекцеш еш дынах тешарашта, кхы балхаш ду.

Во латтац атеистически пропаганде, масала, Ведана районе. Духхьала укх шера хьалхарча пхе бетта 295 лекци йийшай укхаза цу темаех. Цул совгІа 458 лекци йийшай атеизмаца дувзаденнача Іилмай дешаех. 19 хьехархо юкъе а волаш лекцийни группа я цу районе Кирова юртарча 8 шера школе. Каст-каста лекцеш еш цар дІаяхача замах юхедиса зуламе гІулакхаш дувцаш, къаьстта теркам тІабохит атеистически темаех ешача лекцешта. Цу школе болх беш йолча Іилма-атеистически кружоке дакъа лоацаш болча хьехархоша даим бу бахача наха юкъе дына духьала болх.

Ткъо саг ва Элистанжерча школе вІашагІъелла Іилман-атеизма кружокаца. «Ды хьа мишта хиннаб», «Дына тайпаш», «Ислами хІанзара замеи» яхача а кхыча а темаех лекцеш йийшай кружока членаша бахача наха.

Во латтац атеистически пропаганда Шаьла районе а. Укх шера хьалхарча пхе бетта 326 лекци йийшай цига дына духьаларча темаех. Шаьларча пекарие вІашагІъелла хиннача кхалнаьха кружока кулгалхоча нов. Элиханова массехк кхалсаг дына гІулакхех кІалхараьккхар. Уж хІанз балхаш деш а общественни вахара юкъе дакъа лоацаш а ба.

Дукха я вай республика кхыча районашка а дына духьалара пропаганда нийса вІаштІехьъяьккхаи хІара деннеи еш моттигаш. Иштта беча балхах дика беркат доал. Цхьабаькъда, республике бахача наха юкъе беш бола атеистически болх дика тоалуш боагІе а, цунех доахна лоархІамера кхоачамбоацараш теркал ца дича даргдац. Цхьайолча партийни организацеша шерра атеистически пропаганда йоаржаяра меттел, нагнагахьа лекци йийшача кхоачамбу, хІаьта райкомаша цу балха тІахьежам лоаттабац.

Тесса лелабу атеистически болх, масала, Наьсарен районе. Укх шера хьалхарча 5 бетта ерригаш а 54 лекци мара йийшаяц цига. ЛерттІа теркам тІабахийтац дына духьаларча пропагандана Нажай-Юрта, Советски, цхьайолча кхыча районашка. Моттигаш нийсолу лекцешна ладувгІараштa юкъе дынах тешараш кІезига хулаш, царга ладувгІа интеллигенташ, моллашеи мурдашеи дувцарех ца тешараш мара ца ухаш.

Атеистически болх массанахьа тоабе беза. Дынах теша нах кІезиггеннабале а дукхача юрташка хІанз а я Кунта-хьажий, БатІал-хьажий, АрсановгІар, кхыча «шайхий» мурдий тоабаш, моллаш ба. Цар дувцараш бакъхеташ, ламазаш деш, кхы дына гІулакхаш леладеш нах а ба вай. Цудухьа цхьанкха дича а мелбалийта йиш яц атеистически болх.

Іилма-атеистически болх тоабара дош шоай собранешка дувца а, из болх вІаштІехьбаккхара де дезараш белгалде а деза хІара предприяте, колхоза, совхоза юкъхьанцарча партийни организаце.

ЧІоагГІа теркам тІабахийта беза Іилма-атеизмана пропаганда яра. Дына духьаларча лекцешка ладувгІа даьлах тешаш бола нах дукхагІа ухаргбола гІулакх де деза. Ешаш йола лекци нах тешаргболаш а дына хьехамаш харцхиларах ладувгІараш дІакхетабеш а хила еза. Из дулургда, нагахьа санна пропагандист ше ювцаш йола тема дика йовзаш, дувцар бакъдолга дІахьокхаш йола фанташ йолаш хуле. Лектор кхетадеш хила веза дынах тешача нахага даьла вац аьнна цо дІанхайкадарах кхоачамбоацилга. Цун денхар да Іагама а общественни вахара а явленеш Іилман наькъаца яшхар, дынах юхедисарех доала зулам вахарцара масалаши факташи а кхувлаш дІадевзийтар.

Иштта бе беза дынах тешача нахаца бу болх берригача пропагандисташеи агитаторашеи. Из де вІаштІехьдаргда, нагахьа санна цар шоаш деше, шоай знанеш хІара денна лакхйе.

Іилма-атеистически пропаганда тоаяра доккха новкъостал дергда партийни организацешта юртарча интеллигенце — хьехархоша, лораша, агрономаша, кхыбараша. Бакъахьа хургда царга каст-каста совхозийи колхозийи, фермашка, бригадашка, кхашкарча станашка атеистически темаех лекцеш ешийтача, беседаш йийтача, дынах тешача нахаца цар каст-каста къамаьлаш дергдола гІулакх вІаштІехьдаьккхача.

Іилма-атеистически болх духхьала лекцеш ешарах чакхбоалаш бац. Іилма-атеистически знанеш наха дІайовзийтара чІоагІа лоархІаме да хаттарийи жопийи сайренаш, гойтаре агитаци, групповойи индивидуальнийи беседаш, газеташ, естествознани, хими, физика Іомаю тайп-тайпара кружокаш санна йолча средствах пайда эцар.

Дына духьал лоаттабеча къовсаме чІоагІа лоархІаме да кердача советски обрядаштеи традицештеи пропаганда яр, уж вахара юкъе йоалаяр. Наха кхетам балара иштта боккхача лоархІаме да хьаьхалтараштa хетаьь сайренаш, кхийнаркй цІей, берах цІи тиллар, кердача Іаьдалах саг йоалаяри маьре яхари, кхыдараш санна дола гІулакхаш юкъе доаладар. Уж гІулакхаш наха дына наькъаца а ца леладеш дилла а кердача Іаьдалах леладара эша хьалаш вІаштІехьдаха деза.

Наха Іилма-атеистически кхетам балара даькъе а, берригача идеологически балха санна, кердадар, опытаца техкар даима хьаэцаш хила деза. Ерригача партийни организацеша беча политически балха юкъе лоархІаме моттиг дІалаца еза атеистически пропаганда. Даим латташ, шерра баьржа, дІатІагІертаaш хила беза дына духьалара къовсам. ТІакха мегаргда вайна беррига къахьегамхой дына кІалхара баха, кердa саг — коммунизм хьалъер хьалкхеве.

МУКХ ЧУИЙЦА БАЬННАБ

Шаьла района «Джалка» совхоза 2-ча отделене 4 дийнахьа мукх чуацара балхаш чакхдаьхад. Къахьегама овсарле лакха йолаш къахьийгад мукх чуэцача комбайнераша. Норма 12 гектар мара йоацаше хІара комбайнера денна 14—15 гектара тІара мукх хьокхар.

Эггара дикагІа толамаш даьхар Н. Селимханова, цо мукх хьекхача ткъаь гектара тІара 400 центнер мукх аьрдаб. Цунна еннай карара-кара тела цІе вымпел.

Юккъера лаьрхІача отделене хІара гектара тІара 20,4 центнер мукх аьрдаб, норма 14,7 центнер мара йоацача.

Аьрда ялат чуувзача лакха хьокхамаш гойтар водителаша Юсупов Султана, Расуханов Зовр бика, иштта кхычар а. ХІара водитела денна 10—12 рейс йора 20 километр болча наькъа тІа.

ХІанз отделене механизатораш сихха кІа чуэцаш ба.

Б. ВОЛОДИН.

КОМПЛЕКСНО БАЦ БОЛХ

Мукх чуийца боалаш латт Гудермеса района «Дружба» яхача совхоза йиълагІча отделене кхашкара. Цхьабакъда, массаза а санна сагота лелаш хьаттара балхаш, дуккха Іайна ялат укхаза латташехьа а.

«Ялат цІендара гІулакх воча хьала тІа да тха, — йоах хьатта заведующе нов. Ташаева. —1000 тонн совгІа мукх улл укхаза, ялат цІендеча балха яц ерригаш а 17 кхалсаг мара, царех 11 деша ягІа йиІигаш я. ЛоархІабергбий уж иштта дукхача балхех? ХІанз кІезигагІа вале а 30—40 саг эш тхона цига».

Белгтала бакъда хьатта нах эшилга. Отделенеца лоархІаш 200 саг ва, хІаьта балха арабувлараш царна аьттехьа а бац.

Цхьаькха лоадамбоацаш долча цхьан гІулакхо а новкъарле ю ялат сихагІа цІенлаь даккхара. ВІалла йоацарг лархІа мегаргйолаш я хьаттара сердал. Бийсанна гІийло йоагаш ши лампилг мара яц цига. ЦаІ мара хьетт яц отделене, хІаьта хІанз из еррига а мукхо дІалаьца я. Цу тІеххьа хІанз чуэца доладала дезаш кІа а ма дий. Цудухьа хІанз ялат мамогта сихагІа цІен а даь, складашка дІадахьа деза.

ХІанз ялаташ чуэцача механизаци яра боарам лакха хиларо йиш хулийт цхьан ханна кхыдола, масала, ча хьагуллар, аргІаш дар, лаьтта ахар, шоллагІа цу кхашка хІамаш дІаер санна дола балхаш де.

Цхьабакъда, болх комплексно бара е йоаггІаш йола терко яц отделене. Отделене кхашка болх беш яр ткъо комбайн. Цхьабакъда, царна тІеххьа ча хьагулдарен оахам дареи йоакхо яьяц укхаза. ХІанз отделене кхашка эттача хьалах, мукх дукха хІама па эшаш чуийца баьннаб. хІаьта ча хІанз а хьагулле мара болабеннабац.

В. КАЛАШНИКОВ.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА — ЯЛАТ

Ермоловски элеватора ялат дІанийдеча пункте хадданза тІаух ялатах етта автомашинаш. Укхазарча болхлоша дика кийчо яьй керда ялат чуэцара, тоальй еррига помещенеш, механизмаш кийчъяьй болх дикагІа бергболаш.

Лабораторе наІарга массехк секунда мара сеца латтац машина. Вахабова Азас пробанна сихха ялат хьаэц машина чура. хІаьта цо пробанна ийцача ялата сихха анализ ю лаборантка Бачалова Валяс. Иа болх баь баьннчул тІехьагІа машинаш складаш йолчахьа дІайолх.

«ХІанз этта ха тешаме ца хилара дукха халонаш духьал йоах тха балха», — яхаш дувц элеватора директора н. Исмаилова. Элеваторе хьакхухьаш дола ялат геттара тІаьда хул, тІаккха из ялат докъа ца дича далац. Ялат докъадеча балхаш деш ба говза машинисташ Халидов БатІа, Ахмадова Шумиса. Элеваторе хьакхухьаш дола ялат тІаьда хиларал совгІа бІеха а хул. Ялат цІендеча а ба шоай къахьегамца белгалбаьнна болхлой. Уж ба Богарова Зина, Ибрагимов Іумар.

Ди тІехьагІа элеваторе хьачуккхухьаш дола ялаташ совдоал. Духхьал июль бетта 5 дийнахьа паччахьалкхенна дІаденнад 3000 совгІа тонн ялат.

«Кхы а сихагІа хьанйде торо я тха ялат», — йоах н. Исмаилова. Цхьабакъда, Грозненски совхоз, «Советская Россия» яха колхоз санна долча дуккхача боахамаша доаггІача тайпара сиха хьалац ялат!

Элеватора йиш я деннеи буси 2000 тонн ялат дІачуэца, цудухьа Ермоловски элеватора тІехьа чІоагІдаь боахамаш декхарийла да планах доагІаш дола ялат паччахьалкхенна геттарь сихха дІадала.

А. ПЕНЬКОВ.

Грозненски района № 1 йолча шурий совхозе сихденнад кхашкара балхаш. Укх тІеххьарча пхе дийнахьа 1370 гектара тІара мукх чуийца баьлар механизатораш. Мукх чуэцаш 18 комбайн яр. Из еррига техника хІанз гурахьа дІадийна кІа чуэцаш я. КІа хьакха болабеннача хьалхарча дийнахьа Ермоловски элеваторе 75 тонн кІа дІачуделар совхозо. ШоллагІча дийнахьа дІачуеннар 85 тонн я. Иштта ди тІехьа совдувл механизаторий хьинар.

Іалама хьалаш хала доллаше а дика балха толамаш доах комбайнераша Ларютин Михаила, Чикельдин Владимира, Хусейнов Магомеда, иштта кхыбараша.

Ер сурт даьккхад комбайнера Чикельдин Владимира токе дІахьоча ялата накладной тІа кулг яздеш воаллача хана (аьттехьара аьрдехьа) шофер Шидаев Л., комбайнер Чикельдин В., комбайнера помощник Савва Владимир.

С. Шерипова сурти текети.

ХІАРА САХЬАТ КХОДЕШ

Укх шера республика эггара хьалха паччахьалкхенга ялат доккхара план кхоачашъяьй аьнна Даьхента хоам бир шелковчанаша. Иштта план тІеххьоачашъяьй цу района «Кирова» цІерахча колхозо а. Дохка дезар ши эзар центнер йолча метте ши эзар ворхІ бІаь центнер ялат дехкад цар паччахьалкхенга. Укх шера колхозхоша хІара гектара тІара 19,8 центнер мукхи, хІаьта 25 центнер кІаи чуэц. Эггара лакхагІа хьувкъам шоллагІча бригада кхебаьб. Цу бригаде дукхагІа да хий декха лаьтташ. ХІара гектара тІара кхоккха центнер совгІа чуийцад цар ялат.

Ши эзар совгІа гектара тІа ка бола ялаташ кхедаьд кировцаша. Йох диъ даькъах кхо дакъа хьекха даьннад. Эттача хьалашка диллача дика карагІдаьннад механизаторий уж балхаш чакхдаха. Из цар вІаштІехьдаьннад механизатораша цхьаккха сахьат ца доадеш даим хьинаре къахьегандаь. ХІара комбайна тІа бийсанна болх бергболаш сердал оттаьй. 11 сахьат даьлча мара соцаяцар шоай комбайнаш комбайнераша Г. Луная, Н. Бочина, И. Кушнарева, Н. Пиядина, Д. Попова. Г. Лунай ерригача районе а хьалхле лелаеш ва. Цо 208 гектара тІара чуийцад ялат, хІаьта цун комбайно аьрдад 5432 центнер ялат.

6-ча июле кхашкара дІабовлацар совхоза парткома секретарь А. Молочкови керттера агроном П. Чубенкои. Кхо сахьат даьлча мара хьатІакхачанзар ялат арда йиш йола ха. Цу дийнахьа эггара хьалха ялат хьоккхашехьа арда волавелар Рамазанов Муслими Коваленко Михаили. Цар ялат чуэцаш хиннача участке цхьатарра нийса хьатІадаьннадацар кІа, цудухьа хьоккхаше оардаш чуэцар из. Бийсанна тхир диллалца комбайнаш соцаергъяц. Колхоза хьатта хилар тхо. ХІанз цига цІенданза 300 тонн хиллал ялат улл. Из цІендеш бацар болхлой. Укхаза да фуна лаьрхІа элита яха кІа а. ТІагІолла тІоа тІера дІахьекхача цІенде йиш йолаш дар из. Цу гІулакха эша техника а латтар укхаза. Из оаха аьлча болх дІаболабир цар. ДукхагІа терко е еза хьатта цІен ца деш ялат ца аллийтара.

Балхаш комплексно леладу колхозе. Кхашкара дІа ца доаккхаш 72 гектара тІа мара аллийтадац ча. ТІехь-тІехьа лаьтта оахаш а культураш дІаювш а хиннаб механизатораш. ХІанзале 527 гектара тІа хьажкІаш дІайийна баьннаб бригадашка. Лаьтта лерттІа тоадеш нийса дІайийнай хьажкІаш.

Цхьайолча участкашка тІаьнна хьажкІаш гонала лакхагІа я. Еррига цар дІайийна хьажкІаш 527 гектар я. Цул совгІа 23 гектара тІа борц дІабийнаб укхаза. Цар дІайийна яьнна пожнивни культураш планах лерхІаш хинначул дукха дукхагІа я. ХІаьта а кхы бІаь гектара тІа хьажкІаш дІаюврггйолаш ба колхозе. Цу гІулакха эшаш дола лаьтта аьха даьннад. ХІанз цун обработка еш латт. Лаьтта кхы а оахаш латт колхозе. Цу дийнахьа кхаь бригаде ворхІ трактор йоаллар оахам деш. Царех ялх хІанзалца шин сменах болх беш хиннай.

Дика вІаштІехьдаьккхад бригадашка социалистически яхь лелаяра гІулакх. ХІара пхи ди даьлча итогаш ю, хьалхле лелаечоа вымпел лу. ХІаьта ялаташ чуийца даьлча хьалхара моттигаш яьхачарна маьхера совгІаташ тергдолаш соцам баьб.

«Сердало» газета рейдови бригада: А. КУРНОСОВ — колхоза ревизионни комиссе председатель; А. САЛОВ — районни газета сотрудник; С. МАЙСИГОВ, — тха собкор.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ПОЛИТИЧЕСКИ КОНСУЛЬТАТИВНИ КОМИТЕТА СОВЕЩАНЕ ХЬАКЪЕХЬАРА

КОММЮНИКЕ

1966 шера 4 июлера дена 6 июле кхаччалца г. Бухаресте совещани хилар доттагІала, цхьана гІулакхаш леладара, вІаши новкъостал дара хьакъехьарча Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета.

Совещане дакъа лаьцар:

Болгаре Халкъа Республикагара — Болгарски коммунистически парте Хьалхарча секретара, Министрий Совета Председатела Тодор Живкова, БКП ЦК Политбюро члена, Министрий Совета Председатела заместитела Станко Тодорова, БКП ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Иван Башева, БКП ЦК члена, халкъа оборона министра эскара инарала Добри Джурова, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитела Иван Попова, БКП ЦК членалла кандидата, инарал-полковника Атанас Семерджиева, БКП Центральни ревизионни комиссе члена, СРР-ерча НРБ посола Георгий Богданова.

Венгерски Халкъа Республикагара — Венгерски социалистически болхлой парте ЦК Хьалхарча секретара Янош Кадара, ВСРП ЦК Политбюро члена, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатела Дьюла Каллаи, ВСРП ЦК Политбюро членалла кандидата, Къаман оборона министра инарал-полковника Лайош Цинеге, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Янош Петера.

Германски Демократически Республикагара — Германе Социалистически единни парте ЦК Хьалхарча секретара, ГДР СЕПГ ЦК Политбюро члена, Министрий Совета Председатела Вилли Штофа, СЕПГ ЦК Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Эрих Хонеккера, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидата, СЕПГ ЦК секретара Герман Аксена, Министрий Совета Председатела заместитела Герхард Вейса, СЕПГ ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Отто Винцера, СЕПГ ЦК члена, оборона министра эскара инарала Гейнц Гофмана.

Польски Халкъа Республикагара — Польски вІашагІкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхарча секретара Владислав Гомулка, ПОРП ЦК Политбюро члена, Министрий Совета Председатела Юзеф Циранкевича, ПОРП ЦК Политбюро члена, ПОРП ЦК секретара Зенон Клишко, ПОРП ЦК Политбюро члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Адам Рапацке, ПОРП ЦК Политбюро члена, къаман оборона министра маршала Мариан Спыхальске, ПОРП ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитела Мариан Нашковске, ПОРП ЦК члена, къаман оборона министра заместитела, Генеральни штаба начальника инарал-лейтенанта Войцех Ярузельске.

Румыне Социалистически Республикагара — Румынски Коммунистически Парте ЦК Генеральни секретара Николае Чаушеску, Исполнительни комитета члена, РКП ЦК Массазарча президиума члена, Министрий Совета Председатела Ион Георге Маурера, Исполнительни комитета, Массазарча Президиума члена, РКП ЦК секретара Пауль Никулеску-Мизила, РКП ЦК Исполнительни комитета члена, Герзашцарча Низий министра эскара инарала Леонтин Сэлэжана, РКП ЦК секретара Михай Даля, РКП ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Корнелиу Мэнеску.

Советски Социалистически Республикай Союзагара — Советски Союза Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК члена; оборона министра Советски Союза Маршала Р. Я. Малиновске, КПСС Центральни Ревизионни Комиссе члена, КПСС ЦК отдела заведующе заместитела К. В. Русакова, КПСС ЦК члена, СРР-ерча СССР посола А. В. Басова.

Чехословацки Социалистически Республикагара — Чехословаке Коммунистически парте ЦК Хьалхарча секретара, ЧССР Президента Антонин Новотне, КПЧ ЦК Президиума члена, правительства Председатела Йозеф Ленарта, КПЧ ЦК Президиума члена, правительства председатела заместитела Отакар Шимунека, КПЧ ЦК члена, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Вацлав Давида, КПЧ ЦК члена, къаман оборона министра эскара инарала Богумир Ломске.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений вІашагІкхийттача герзашцарча низий главнокомандующе Советски Союза Маршала А. А. Гречкос.

Совещани йолча хана шерра дІа-юха дагабийлар европерча машарей кхерамзлени дешашта. Политически консультативни комитета совещане шоай викалаш бахкийтача, доттагІала, цхьана гІулакхаш леладара, вІший новкъостал дара хьакъехьарча Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенаша массава раьза а волаш тІаийцар европера машари кхерамзлен чІоагІъярах йола Деклараци. Цун текст кепатеха арайоаккхаргья.

Совещане дийцар Америка ВІашагІкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттаю агресси бахьан долаш, къаьстта а вьетнамски халкъа духьала тІом шербара тІаберзабаь американски герзашцарча низаша леладеча кердача зуламерча гІулакхашца дувзаденна этта хьал. Совещане дакъа лоацача паччахьалкхенаша массава раьза а волаш тІаийцар Вьетнамерча США агрессеца дувзаденна яь текст кепатеха арайоаккхаргйолаш йола Заявлени.

Социалистически мехкий барт цхьоагІои цхьана гІулакхаш леладелгеи дІахо чІоагІдара новкъостал деш долча вежарий доттагІалеи дІа-хьа дувцар дизза кхетадечеи хьалашка чакхбаьлар Политически консультативни комитета совещане болх.

Бухарест, 1966 шера 6 июль.

ВЬЕТНАМЕРЧА США АГРЕССЕЦА ДУВЗАДЕННА ЯЬ

ЗАЯВЛЕНИ

Политически консультативни комитета бухарестски совещане шоай викалаш бахкийтача, Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенаша — Болгаре Халкъа Республико, Венгерски Халкъа Республико, Германски Демократически Республико, Польски Халкъа Республико, Румыне Социалистически Республико, Советски Социалистически Республикай Союзо, Чехословацки Социалистически Республико дийцар Америка ВІашагІкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттаю агресси бахьан долаш, къаьстта а вьетнамски халкъа духьалара тІом шербара тІадерзадаьча, американски гарзашцарча низаша керда доладаьча зуламерча гІулакхашца дувзаденна этта хьал.

Вьетнамерча тІема «эскалаци» еча американски политика керда, кхы а дукхагІча кхерамера лагІа санна лоархІ совещане дакъа лоацараша Ханоя пригородаштеи Хайфона портаи — Къилбаседехьарча Вьетнама нах бахача йоккхагІа йолча центрашта бомбаш чуеттар. Из бахьан долаш, дунен халкъашта юкъера хьал чІоагІа чоалхане а доаккхаш, кердача, машареи массане а юкъерча кхерамаленнеи кхы а дукхагІа кхерам тІатоссача оагІорахьа ласташ латт Вьетнамера тІом.

Совещане дакъа лоацараша, уж зуламера гІулакхаш эгІазлонца бехке а деш, дІакхайкаду, вежарашха долча Вьетнама халкъо паргІатон кхычарех тийша ца хилари лорадеш, ший даьхе цаІ а бІарчча а хилийтар духьа къонахчалца лоаттабу къовсам шоаш бизза хьаллоацаш хилар.

I.

США-с Вьетнаме лоаттабу тІом — из я эхь дайнагІа гучалелха американски империализмана агрессивни политика. Из да дунен халкъашта юкъерча бокъон, дунен халкъашта юкъерча соглашеней сий доадар, ВІашагІкхийттача Къамий Организаце Устав дош ца хеттaш телхадар. Духхьал США яр ерригача Вьетнама юкъара хоржамаш делгеи кхыча мехкашкахьара цхьаккха тайпа юкъегІортилга доацаш Вьетнам вІашагІтохилгеи лийрхІа йола 1954 шерара Женевски соглашенеш юкъахьяьхар.

Американски бІунаш Вьетнаме даьхкад захватчикаш долаш, вьетнамски халкъа паргІатон кхычарех тийша хІама ца хулген тоІадераш долаш. Цар Вьетнама духьала лоаттабеча гІаьрахой тІем тІа США-с тІа-тІа дукхагІа юкъейоах къизеи адамал доацаш йолеи средстваш, боабу маьрша баха нах, напалми дохьаж доалла средстваши еттарах а кхоачамбац. Уж зуламаш леладеш бараш гитлеровски тІема зуламхой новккъа болх. Американски бІунашеи цар сателлиташеи Вьетнаме даь хІамаш эггара чІоагІагІа бола, дунен халкъашта юкъера бехктокхам тІабожабеш дола. машараи адамленнеи духьалара зулам да. Исторе урокаш теркалъе а шоаш даьча зуламашта хьалхара шоашта тІабожача бехктокхама шоаш кІалхарбовлалургбоацилга диц ца деш а хила беза агрессораш.

Американски агрессорашта дусаргдац цар вьетнамски халкъа Іалаьмате доккхий материальни зенаш дари нах боабари, городаши юрташи йохаяр, больницаши школаши йоагаяр, наькъаш дохадар, маьрша бахача нахаца цар мел леладу акха гІулакхаш.

США правительствана ха деза, вьетнамски халкъа духьала зуламаш дукхагІа ме лу, бехк чІоагІагІа хургболга, из бахьан долаш таІазар чІоагІагІа дергдолга.

Герза низаца ший порядкаш Къулбехьен Вьетнаме бахача наха качйохка, алхха американски гебагІаша хьаллоаттаеш йола, йохкаенна, халкъа чІоаггІа гоама йола тІема диктатура цига хилийта гІерт США правительство. МоллагІча кхыча мехка халкъа а мо мара, ший лоІам вьетнамски халкъа хьалхабаха бокъо цхьанне а яц. Алхха Вьетнама халкъо мара къоастаде йиш яц ший мехка малагІа порядкаш оттаергъя яха дош, хІаьта из цунгара яккха йиш йоаца бокъо а я.

Индокитайски ахгІайрен тІара кхыдола мехкаш а лоалла оттаде ловра Америка ВІашагІкхийттача Штаташта. Цхьаккха бокъо а йоацаш тІа-тІа чІоагІагІа юкъегІерт уж Лаоса чурча гІулакхашта, бомбаш чуетт цун территорена, дІахо а провокацеш лелаю ший мукъах йолча Камбоджана духьала.

Цу доллача хІамаша тешал ду, халкъаша лелабу къамийкортамукъален къовсам тоІабе, шоай кхел шоаш къоастае, дегІаахара никъ шийна дагалаттарашка хьежжа харжа йолча шоай йиззача бокъонах уж даха гІерташ американски империализм хилара.

США правительства агрессивни гІулакхашкара хьабоагІаш бола кхерам кхы а дукхагІа чІоагІлу Вьетнамерча тІема юкъе ший союзникаш а чуоза гІерташ из хиларца дувзаденна. Австралеи Нови Зеландеи, Таиланда а Филиппинаша а, хІаьта иштта къулбехьенкорейски марионеточни режимо а шоай бІуний контингенташ яхийтай е йохийташ я вьетнамски халкъа духьаларча тІем тІа дакъа лаца. Вьетнаме Америка ВІашагІкхийттача Штатий политически материальни оагІув хьаллоац Германе Федеративни Республико. Агрессорашта герз телларца, Вьетнаме долха американски бІунаш тІехдалийтараи Іалашдараи шоай территорех пайда эца США-ана мукъабаларца новкъостал деш дола мехкаш агрессе доакъашхой да. Уж гІулакхаш бахьан долаш гайна е ганза халкъаншта хьалхашка жоп дала дезаргда цу тайпарча дерригача мехкий правительствай.

Цхьаккха а тувлавулургвац вьетнамски проблема къоастаяра хьакъехьа переговораш е кийча я ше яхаш американски правительства дувцарашка. «Машар безача уйлаех» а «машара переговорех» а дувцаш дола хабараш чакхдаллалца харц да, хІана аьлча уж дувцашехьа а дІахо лоаттабеши шербеши ба тІом.

Гуччахьа да Вьетнамера тІом дІахо кхахьари герз дІадаккхарга бодача новкъа гІолла гІа баккха безам ба шоай яхаш США-с дувцари вІаши цхьана тардала йиш йолаш ца хилар.

Тха мехкий партеша, правительстваша, халкъаша дІакхайкаду, захватчикашца лоаттабеча къовсаме турпал вьетнамски

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

ВЬЕТНАМЕРЧА США АГРЕССЕЦА ДУВЗАДЕННА ЯЬ

ЗАЯВЛЕНИ

(Йистедолар. Доьалур 1-ча агlо тlа).

халкъ къонахчал, денал долаш, котало яккха лаьрхlа хилар шоашта чlоагlа дика хетилга. Агрессораш мел чlоагlа тохабаларах, керда зуламаш цар мел дукха лелахарах паргlатон кхычарех тийша ца хулгеи кхоачанде уйла йолаш бола вьетнамски халкъа доlам кагбе могаргдац царна. Совещане дакъа лоацараша лоархl, вьетнамски халкъо американски империализмана духьала ше лоаттабеча къовсамца шийн къаман бокъонаш лораль ца lеш, дунен социалистически система мехкаша, дерригача халкъаша машар, кхычарех тийша хlама ца хилар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъе лоархlаме дакъа лоацаш хилар. Социалистически мехкий, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса а коммунистически болхлойн партей а, къамий-кортамукъален болама, машарей прогрессей дерригача низий кlоаргга дог-безам а йиза солидарность а я вьетнамски халкъа бакъдолча гlулакхаца.

II.

Укх Заявленена кулгаш яздаьча мехкаша — Варшавски договора доакъашхоша эггара чlоагlагlа хоадам беш долча тайпара бакъъю вьетнамски деша хьакъехьара шоай позици.

Американски правительства кхы хьем боацаш чехка сопабе беза Вьетнамера агрессивни тlом, сий де деза Вьетнама хьакъехьа йолча 1954 шерарча Женевски соглашенеша белгалъю машара, къам кхычарех тийша уллаш хlама доацаш хилийтара, территори цаl а бlарчча а йолаш хилийтара йолча вьетнамски халкъа керттерча къаман бокъоний.

Шийн гlулакхаш къоастадара бокъо духхьала вьетнамски халкъа шийн мара ца хиларах, паччахьалкхенаша — укх совещане доакъашхоша йиза хьалкхоаб вьетнамски дош политически цхьалкадашкхара эша нийсхон лард йола йиъ пунктах латта Вьетнама Демократически Республика программей пхе пунктах латта Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронто хьалкаьхкха программей. Уж йиза 1954 шерарча Женевски соглашенешка хьежжа я, Къулба - Малхбоален Азе а дерригача дунен тlа а машар хилийтара хьаштаща маэшша я.

Америка Вlашагlкхийтта Штаташ Вьетнама хьакъехьара Женевски соглашенеш шоаш маьрра бокъонца кхоачашъяра наькъ тlа яла еза. Вьетнама Демократически Республика территорена бомбаш еттилга кхы хьем боацаш чехка, юххера а, дувцилга йоацаш дlа а доаккхаш, цунна духьалара агресси соцае, Къулбехьен Вьетнамера герзаща ю агресси соцае, шоай бlу а шоай сателлитий бlу а Къулбехьен Вьетнамера дlабаккха, цу мехкара еррига американски тlема базаш дlаяха, Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронт цига бахача наьха боккъалара ше цаl мара йоаца вакал хилара мукlарал де, шийн кхел, арахьара юкъе гlертийла а йоацаш, къоастае Вьетнама халкъа бокъо хилара мукlарал де деза цар.

III.

Америка Вlашагlкхийттача Штаташа ду тlемаш шердар бахьан долаш Вьетнаме эгга хьал дийца а дийца, паччахьалкхенаша — Варшавски договора доакъашхоша:

1. Эггара хоадам боллашагlча тайпара США правительствага дlахойт, из тlом дlахо а бахийташ, шер а беш, еррига адамленна хьалхашка цо шийна дерригача, хьалхе а фуд ха йиш йоацача, Америка Вlашагlкхийттача Штаташта шоашта а тlехьа цунах кургдарий бехктоккам тlаьшаш хилар.

2. Вьетнама Демократически Республикана тlа-тlа йонагlа дегlауха морально - политически гlон тайп-тайпарча оагlонашкахьара новкъостали да а лу, дерг а да, цу даькъе американски агресси коталонца юхатохарра хилана дарглаца экономически а оборона средствашца, материалашца, техникаца, специалисташца дешар а тlехьа, Вьетнамерча тlема кердача фаза хилийта эшаддараш теркал а деш.

3. Нагахьа санна Вьетнама Демократически Республика правительства дехар дойя, американски агрессорашта духьал вьетнамски халкъо лоаттабеча къовсама юкъе цунна новкъостал дар духьа Вьетнама баха шоай добровольцашка торо хилийта шоаш кийча йолга дlаккхайкаду.

4. Хоадам боллаш бехке ду тlом Лаосаген Камбоджаген кхоачабеш дlабоаржабара тlадерзадаь США хьувзаду гlулакхаш; цу мехкий халкъашца солидарность йолаш шоаш хилар дlаккхайкаду, цу паччахьалкхений хьакъехьа а 1954 — 1962 шерашкара Женевски соглашенеша яхар Америка Вlашагlкхийттача Штаташа хоадам боллаш нийса лeладелга, цар суверенитета, кхычарех тийша хlама доацаш хилара, нейтралитета, территориальни бlарччала сий делга хьадех.

IV.

Тха мехкий партешей правительствашей лерхl вьетнамски халкъ котдалийтара социалистически паччахьалкхенаша вlаший барт - цхьоагlо а йолаш гlулакхаш леладанза дарг ца хилар. Тха мехкех хlарабар американски агресси эшаяь дlаяккха вьетнамски халкъа новкъостал дар духьа дlахо а шийн низаш юха ца кходе, дерриг а динза даргдоаца гlулакхаш де чlоагlо яь ба.

Мехкаша — укх совещане доакъашхоша машара гlулакх деза дола еррига паччахьалкхенаш, дерриг а прогрессивни а машар дукхабеза а низаш, дунен общественность, дунен халкъашта юкъера болхлой болам, коммунистически а болхлой а партеш тlахьех американски агрессена духьаларча къовсама фронт кхотае, Вьетнамерча оакхарашха къизача тlема хоадам боллаш йола духьале яра, къонахчал дола вьетнамски халкъа къовсам хьалладара оарцагlйовла.

Мехкаша — Варшавски договора доакъашхоша еррига паччахьалкхений правительстваш тlахьех Вьетнамера США агресси соцаяь дlаяккхара, Къулба - Малхбоален Азера тlема кхуврч дlабаккхара, дунен халкъашта юкъе леладу гlулакхаш кхохкаденна хилар дlадаккхараи уж лер тlа дахараи шеашка дулургдолаш мелдар де. Машара кхелашта сагота йола цхьаккхе а паччахьалкхе, цхьаккхе а правительство хила а еза хила йиш а яц США-с Вьетнаме леладеча гlулакхий бала боацаш. Цар леладу уж гlулакхаш вьетнамски халкъ кхычарех тийша доацаши паргlатеи хилара бола кхерам хинна ца lеш, массане а юкъарча машара тlа-тlа цlенхаштагlара кхерам хьахулийташ а да.

Тха мехкаша дlаккхайкаду вьетнамски халкъа къовсам хьалкхоабача низашка американски империалисташ Вьетнамера агресси соцаянза ца боалача оттабулургхиларах а, хlаьта цунца дерригача дунен тlа машар хулга lалашдара гlулакхха юкъе доккха дакъа лоацалургхиларах а шоаш тешам боина долга.

Вьетнамски халкъо кхоачашде лаьрхlа къовсам лоаттабу бакъ гlулакх котдаьнна дlаоттаргда!

Вьетнама халкъ котдаргда!

Болгаре Халкъа Республикана хьалхара
Тодор ЖИВКОВ,

Болгарски Коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь, Болгаре Халкъа Республика Министрий Совета Председатель.

Венгерски Халкъа Республикана хьалхара
Янош КАДАР,

Венгерски социалистически болхлой парте ЦК Хьалхара секретарь.

Дьюла КАЛЛАИ,

Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатель.

Германски Демократически Республикана хьалхара
Вальтер УЛЬБРИХТ,

Германе социалистически единн парте ЦК Хьалхара секретарь, Германски Демократически Республика Паччахьалкхен Совета Председатель.

Вилли ШТОФ,

Германски Демократически Республика Министрий Совета Председатель.

Польски Халкъа Республикана хьалхара
Владислав ГОМУЛКА,

Польски Вlашагlкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхара секретарь.

Юзеф ЦИРАНКЕВИЧ,

Польски Халкъа Республика Министрий Совета Председатель.

Румыне Социалистически Республикана хьалхара
Николае ЧАУШЕСКУ,

Румынски коммунистически парте ЦК генеральни секретарь.

Ион Георге МАУРЕР,

Румыне Социалистически Республика Министрий Совета Председатель.

Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара
Л. И. БРЕЖНЕВ.

Советски Союза Коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь.

А. Н. КОСЫГИН,

Советски Социалистически Республикай Союза Министрий Совета Председатель.

Чехословацки Социалистически Республикана хьалхара
Антонин НОВОТНЫЙ,

Чехословаке Коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь, Чехословацки Социалистически Республика Президент.

Йозеф ЛЕНАРТ,

Чехословацки Социалистически Республика правительства Председатель.

Бухарест, 1966 шера, 6 июль.

ЕВРОПЕ МАШАРЕИ КХЕРАМЗЛЕИ ЧlОАГlЪЯРАХ ЙОЛЧА ДЕКЛАРАЦЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

БУХАРЕСТ, 6 июль. (ТАСС). 5 июле паччахьалкхений — Варшавски договора доакъашхой Политически консультативни комитета совещане Бухаресте кулгаш яздаьд «Европе машари кхерамзлеи чlоагlъярах йолча декларацена». Декларацена кулгаш яздаьд Болгаре Халкъа Республика цlерах БКП ЦК Хьалхарча секретара, НРБ Министрий Совета Председателa Тодор Живкова; Венгерски Халкъа Республика цlерах — ВСРП ЦК Хьалхарча секретара Янош Кадарей ВСРП ЦК Политбюро члена, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председателa Дьюла Каллаиси; Германски Демократически Республика цlерах — СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара, ГДР Паччахьалкхен совета Председателa Вальтер Ульбрихта, СЕПГ ЦК Политбюро члена, ГДР Министрий Совета Председателa Вилли Штофа; Польски Халкъа Республика цlерах — ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Владислав Гомулка, ПОРП ЦК Политбюро члена ПНР Министрий Совета Председателa Юзеф Циранкевича; Румыне Социалистически Республика цlерах — РКП ЦК Генеральни секретара Николае Чаушескуе, РКП ЦК исполкома а массазарча Президиума а члена, СРР Министрий Совета Председателa Ион Георге Маурера; Советски Социалистически Республикай Союза цlерах — КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина; Чехословацки Социалистически Республика цlерах — КПЧ ЦК Хьалхарча секретара, ЧССР Президента Антонин Новотне, КПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР правительства Председателa Йозеф Ленарта.

МЕХКДАЬТТАХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Укх шера цхьоалагlча июле денз планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе йолаенна «Малгобекнефта» мехкдаьтта-промыслови управлене коллектив. Из лоархlаме гlулакх дувцаш яр укх деношка Малгlабике хиина парте горкомо гулъяь мехкдаьттахой конференци. Конференце дийцар керда система балха юкъейоалаярца дувзаденна дола лоархlаме теоретически практически дешаш.

Мехкдаьттахоша йийшар керттера кхо доклад. «КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи КПСС XXIII-ча съездеи решенеш вахаре» яхача шийн доклада тlа Малгlабика КПСС горкома секретара нов. И. А. Сурхоева белгалдаьхар кердача пятилетке мехкдаьттахоща хьалхашка латта декхараш. «Малгобекнефта» НПУ керттерча экономиста нов. Д. И. Камышенко дийцар гулбеннараша кердача хьалашка болх бе кийчлуш управлене чакхъякача мероприятех лаьца.

Кердача хьалашка болх беча хана пайда эца йиш йолча торонех лаьца яр нов. В. Я. Бородина, шоллагlча промысла производственно-техническа отдела начальника яь доклад.

А. ГАДАБОРШЕВ.

КЪАЬНАЧА ФОНДЕРА

Мехкдаьтта даккхара шийн бетта план толамца кхоачашъярах «Старогрознефта» НПУ караракара тела Цlе байракх елар нов. М. И. Цыганков керте латтача шоллагlча мехкдаьтта промысла коллектива. Дика латт гlулакхаш хlана а. Ялх бетта къаьнача скважинашкара планал совгlа цар даьккхад 204 тонн мехкдаьтта, кхобаьб 6111 киловатт сахьат электрониз.

Чlоагlа теркалбу укхаза хlара насосни скважина болх. Кlевиг дукха а хlама телха моттиг нийсъелча сихха геолого-технически мероприяти ю мехкдаьттахоша.

А. ТИЩЕНКО.

ТАСС-а ХОАМ

«ПРОТОН-3»—КОСМОСЕ!

Космически аре талхара программага хьежжа, 1966 шера 6 июле Советски Союзе боккха низ болча ракета-носителa новкъосталца ка маьхала а йоалаш урагlхийцай «Протон-3» яха еза космически станции lилма-бустамий аппаратура комплекси.

«Протон-3» яха станци кийчъяьй космически зlанараш комплексно толкилга дlахо дахьара лаьрхlа йолча ше къаьсттача lилма аппаратураца:

— маьлха космически зlанараш йовзара;

— 100 эзар миллиард электроно-вольтага дlаккхоачача энергей интервале космически зlанарий энергетически спектри химически чулоацами йовзара;

— 100 миллиард электроно-вольтага дlаккхоачача энергей даькъе космически доакъолгий ядерни взаимодействи йовзара;

— галактикайккара ухача электроний абсолютни интенсивности энергетически спектри йистара;

— космически юххьанцарча зlанарашкара дробни электрически заряд йола доакъолгаш лахара.

lилмаи бустамаш дарей аппаратурал совгlа, космически станце борта тlа оттаьй 19,545 мегагерц частота а йолаш болх бу радиопередатчик.

Хьанийца телеметрически информаци тахкаро хьахьувкх «Протон-3» яхача космически станце борта тlа оттаьча аппаратурас нертгlа болх беш хилар.

Координационно - вычеслительни центр lочуухача информацена обработка еш я.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ЛАКХБЕ ЮХХЬАНЦАРЧА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ ЛОАРХlАМ

Вай еррига парти санна, юххьанцара партийни организацеш а шоай болх таханарча декхарашца бувзаш я. КПСС XXIII-ча съезда материалех пайда а эцаш, шоаш даьча балхех тохкам а беш, дlахо даьча балхех тохкам а беш, дlахо де дезараш белгалдоах цар. Партийни организацеша йоакхо ю хlара коммуниста шийн авангардни роль айяра, хара коммунисто шийн декхараш дизза кхоачашдара.

Из сийлахь декхар кхоачашде йиш я халданза балха юкъера кхоачамбоапараш дlададахарца, коммунисташта юкъе, къаьстта къомунисташа юкъе кхетанача коммунисташа юкъе кхетама болх лакхбар. Иштта лоархlам болаш да уставо яхача тайпара коммунистагара доагlар хьадехар, яь решенеш кхоачаш иштта ю хьажар, уж ханнахьа кхоачанъяра коммунисташ оарцагlбахар.

КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумаша вай мехка экономика дегlаяра наькъаш белгалдаьхар. Уж наькъаш да КПСС XXIII съезда пхе шера планах йолча директивай ларде оттадаьраш а.

Коммунизм хьалъяр дукхагlча даькъе юххьанцарча партийни организацей балхах тийша да. Партийни организацеша шоай декхараш кхоачашду предприятешка, гlишлош хьалъеча, колхозашка, совхозашка, иштта кхыча организацешка коммунизм хьалъеш мел йолча участкашка.

Дукха ха йоацаш хинача КПСС Грозненски горкома Пленумо дийцар «Вовзам дегlабоалабечен къахьегамхошта коммунистически кхетам лучеи юххьанцарча партийни организацей лоархlам» яха дош.

Юххьанцарча партийни организацей лоархlам лакхбар духьа дика балхаш даьх парте Заводской райкомо. Цу юххьанцарча партийни организацей секретараща хан-ханнахьа ю семинараш. Райкоме вlашагlъеллай организационно-партийни балха кабинет, укхаза болх беш я 18 штате йоаца отдел, совет, комисси, царна юкъе ва 330 совгlа саг. Цу гlулакхаша чlоагlбу партийни организацешцара райкома бувзам.

Вовзам дегlабоалабареи къахьегамхошта коммунистически кхетам бalарей гlулакхашта коммунисташ оарцагlбоахаш дика хlамаш карагlдьиная КПСС XXIII съезда цlерахча крекинг-завода, Грозненски, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводий, «Чечингстройтранса», «Красный молот» завода, иштта кхыча предприятей партийни организацешта.

Укхаза коммунисташа кердадараш лех, политически балха юкъе дьинаре дакъалоац, производственни планаши, социалистически декхараши толамца кхоачашдара коллективаш оарцагlйоах.

Партийни организацеша кlоаргагlа lомаю производства экономика, кхетамца къестаду паччахьалкхен планаш кхоачашъярца дувзаденна дола лоархlамера дешаш. Масала, дикагlа йола опыти къахьегама методаши кхетамца йоаржаяр, социалистически яхьа коммунистически къахьегама тlехьарча къовсама кулгалдар, технически прогресса, къахьегама овсарле лакхъяра, продукцеца дlабода мах лохбара, продукце качество тоаяра духьа лоаттабеча къовсама кулгалдар, рационализаторашцарей изобретателашцарей болх дикагlа тоабелга вlаштlехьлаккхар, иштта кхыдараш.

Коммунизм хьалъяра гlулакха къахьегамхой оарцагlа а боахаш, дукхача партийни организацеша лакхбаьб идеологически балха еррига звеной лоархlам. Беррига идеологически болх тlаберзабаьб КПСС XXIII съезда решенеш къахьегамхошта дlайовзийтара, уж кхоачанъяра къахьегамхой оарцагlбахара, лакхара идейни кхетам бола нах хьалкхебара. Из болх дlахьу пропагандистийи агитаторийи йоккхача арме. Къахьегамхошта хьалхашка лекцеши, беседаши, докладаши ешаш ба КПСС горкома, райкомий бюро членаш, дукхача предприятей кулгалхой, ялх эзар гаргга агитатор ва бахача наха юкъе хьехама балхаш деш.

20 эзар коммунисти парте боарашi хиннаб шоай идейно-политически боарам лакхбеш, политически просвещене система марксистско-ленински теори lомаеш.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешаш дика кхоачандеш я «Красный молот» завода партийни организаци (парткомитета секретарь Шейкин В. М.). Укхаза къаьстта дика вlаштlехьдаьккхад планированни кердача системага ялареи экономически стимулироване дешаш кхоачашделгеи. Балхаш дика деш я парткома чуйоагlа 18 цехови партийни организаци 28 партийни группеи.

Уж декхараш кхоачашдара партийни организацешта доккха новкъостал ду профсоюзни комсомольски организацеша а.

lалаьмате боккха лоархlам болаш да юххьанцарча партийни организацеша, партгруппаша, хlара коммуниста коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара йоакхо яр, коллектива вахар дика довзаш хилар, хlаьта иштта коллектива членийн балха, дешара, садаlара гlулакхий йоакхо яр. Царна ха деза шоаш коллектива а дукха дика хlамаш де йиш йолаш хилар.

Шийн декхараш lалаьмате дика кхета а деш, болх беш я производственно-товарни контора электрообессоливании установка партийни группа (группарторг нов. Назаров), ГНПЗ №1-2 йолча установка партийни группа (группарторг нов. Бутов), «Октябрьнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене телемеханизированни промысла 1-ча бригада партийни группа (группарторг нов. Макеев), иштта кхы дукха а яраш.

КПСС XXIII-ча съездо къаьгта белгалбаьккхаб идеологически балха лоархlам. Съезда резолюце тlа белгалдаьккхад къахьегамхошта юкъерча идейно-политически балха боарам лакхбар коммунизм хьалъяра lалаьмате боккха лоархlам болаш хилар.

Халдаьза шоай идейно-теоретически боарам лакхбеш ба «Чечингстройтранса» № 4 йолча гаража коммунисташ (парторганизаце секретарь нов. Фисенко). Берригаш хlана бац аьнна коммунисташ коммунистически къахьегама членаш ба укхаза.

Иштта дуккха а я городе идеологически болх творчески а лакхерча идейни боарамах а дlахьош йола юххьанцара партийни организацеш.

Белгалдаккха деза, боарам дегlабоалабечеи къахьегамхошта коммунистически кхетам лучеи шоай декхараш дизза кхоачаш ца деш йола юххьанцара партийни организацеш а городе хилар.

Райкомий юххьанцарча партийни организацей комитетий, партбюрой, партгруппай кулгалхой сийлахь декхар да коммунизм хьалъечар а, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча а юххьанцарча партийни организацей лоархlам лакхбар. КПСС XXIII съездо оттадаь доккхий исторически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагlбахар — из да юххьанцарча партийни организацей сийлахь декхар. Из кхоачашдара тlаберзабе беза беррига партийно-организаторски а идеологически а болх.

В. АЛЬМУРЗИЕВ,
КПСС Грозненски горкома организационно-партийни отдела заведующе заместитель.

Торжоаш барабанаш хьаеш ва Автотранспортни ремонтни завода токарь Арсанов Ярагlи. Моллагlа шийна тlадилла гlулакх сихеи дикеи кхоачашду Ярагlе. «Ма хьинар долаш болхло ва из»,—оал цунах завода дукхагlа болча болхлоша. Бетта а квартальни а ... неш 120—130 процент ... чашъю токара Арсанова.

Сурта тlа: Я. Арсанов.
М. ... сурт.

Советски Iаьдала

50 шу дизарга

СОВЕТСКИ КЪАМИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИ БУВЗАМАШ ЧlОАГlДАЛАР

Производства социалистически способ хьахинначул тlехьагlа хьахиннай СССР-е экономически вахара керда бувзамаш. Из хlара къаман е народноста барт цаl беш, цхьоагlа вlашагlтохаш бола низ хинна ца lеш, цо Советски Союза дерриг а халкъаш а вlашагlтох вежарашха бола сийлахь-боккха цхьа дезал а бийи. Советски Союза дерриг а халкъаш гаргара даь, интернациональни вошалей лохаргдоацача доттагlалей говнашпа уж чlоагlа вlашагlтеха йола керттера фактор а хинна дlаэттай социализма экономически строй.

Къамий отношенеш дегlаухача хlанзарча этапе советски къамаш дlахо гаргалигарей вlашагlтохарей даькъера социалистически экономика дlахора лоархlам кхы а дукхагlа лакхлу. Пун маlан да, коммунизма материально - технически база хьалъеш хиларо, КПСС Программа тlа аьннача тайпара, «Советски халкъаш кхы а айхагlа вlашагlтохаш хилар. Тlа-тlа дукхагlа чlоагlлу къамашта юкъера материальнии духовнии рузкъашца дlа-хьа хувцамаш делга, доккхагlа хул хlара республика коммунизм хьалъяра гlулакха юкъе лоаца дакъа».

Вай мехка цхьаккха а халкъ лац материальни рузкъаш дебаде ца ловш а, мехка производительни низаш боарам боацаш чlоагlа дебалара хlара республика рузкъаех планахи шеррей пайда эца безилга ца ховш а. Цу тайпара чоалхане декхар толаме кхоачашдулургдац дерригача советски халкъий, еррига союзнии автономнии республикай творчески низаш вlашагlа ца техача. Цу вlашагlтохара лоархlаме дакъа да цар шоайла квалифицированни калпаш вlа-хьа ухийтилга. Цу тайпара хувцамаш дlа-хьа дарах, юххера а, хlара республике баха нах тlатlа дукхагlа массе тайпа къамех латташ хул.

Социалистически къамаш гаргалигара лард я къамашта юкъера экономически бувзамаш, цхьана гlулакхаш леладелга, вlаши новкъостал делга массазара. Чlоагlа, массе оагlорахьара хулийташ бола хlанзара социалистически экономикаи къахьегам социалистически хьисапе бекъареи боарам. Экономически бувзамий системо дикка доккха новкъостал ду республикашка боахам дегlаккхувлара темпаш сихъяра, коммунистически общество хьалъеча хана нийслуш дола халкъа боахама декхараш толаме кхоачашдара, производительни низаш дегlаахара боарамашта юкъера исторически хана дена хьайоагlа юкъ кlезиг-кlезига йоаккхаш дlаяккхара. Из тайпа моттиг хьахьокха йиш я вай республикай вахарера дуккха масалаш а кхувлаш. Масала, вежарашха йолча республикашкара Латвега кхоач: мехкдаьттеи кlори, машинаш а металл а, ялат, тракторaш, химикаташ, вешта аьлча республикана эшаш, ца хилча из яха йиш йоацаш мел дола хlама. Шийн аргlанна республико кхыча республикашта дlа а кхухьийт дуккха хlамаш. Дукхача республикаша дакъа а лоацаш хьалъю йоккхий предприятеш. Масала, Латве, Даугава яхача хин аьттехьарча оагlона хьалъеш латт Советски прибалтике йоккхагlа йола, 825 эзар киловатт низ болаш йола гидростанци — Плявински ГЭС. Из хьалъеча дакъа лоацаш ба 25 къамах бола викалаш: латышаш, эрсий, эрмалой, эстонцаш, хlирий, литовцаш, кхыбараш. Болати арматурей Магнитогорскера, Кривой Рогера, Запорожьера ух Латвена, гlишлой материалаш — Карельски АССР-ера, цемент — Эстонера, компрессораш — Ташкентерей Краснодаререй, самосвалаш — Кременчугера, Ярославера, Винскера, гидротурбинаш — Харьковера.

Тайп-тайпара хlамаш дlа-хьа кхахьийтарца экономически бувзамаш латт Закавказья республикашта юкъе. Арменера вежарашха йолча республикашка — Грузеи Азербайджанеи шерра-шера дукхача боараме кхухь цlаста, аллюмини, электродвигателаш, силовой трансформатораш, генератораш, прибораш, стачокаш, массе тайпа химикаташ, автопокрышкаш, яйгачеи кхачани промышленносто хьаль хlамаш, кхыраш. Шоай аргlанна Грузеи Азербайджанои эрмалой республикана кхухьийт машинаши оборудовании, мехкдаьтта а мехкдаьтта продукташ а, lаьржа металлаш, яйгачеи кхачани промышленноста продукци. Армене болх беш я московски станокаши латвийски прибораши, белорусски автомобилаш а украински химически аппараташ а.

Чlоагlача, Туркмени эзараш говнашца экономически духовнии ювзайолийт Российски федерацеца, Украинаца, Эстонеца, Белоруссеца, вежарашха йолча еррига кхыча республикашца. Туркменистана царна тел мехкдаьтта, электротехника, вентилятораши насосаши, сульфат а саьнгал а, бомбийи тхаи, холхазаш, кхыдола товараш. Хlаьта Туркменена кхухьийт промышленни оборудовании, станокаш, машинаш, тракторaш, комбайнаш, прокат, чон, хьу, удобренеш.

Вай республика — Нохч-Гlалгlайчен айхха экономически бувзамаш ца еррига республикашца. Цо шийн продукци кхухьийт шийн вузаш йистеньха баьнараш ухийт мехкарча тайп-тайпарча республикашта. Шоай аргlанна вокх республикашкара цунна а йоагlа тоьал дукха продукци. Масала, Наьсарен-Вокзале хьалъеш латт трикотажни фабрика. Мехкарча дукхача городашкара ух цунна тайп-тайпара оборудовани. Басараш деча производствана эша аппараташ, хlамаш тегеи кхы йолеи машинаш ух Москвера, Ивановера, Орелера, хlаьта иштта Германски Демократически Республикагара а. Советски республикай тайп-тайпарча трикотажни предприятешка вай фабрикана кийчбу 300 гаргга къона специалисташ — аппаратчикаш, вязальщицаш, слесараш.

Долче, республикай боахам дегlаккхувла безаш хиларо дlадех царна юкъера экономически бувзамаш чlоагlделга. Эггара хьалха укхаза лелараш социалистически системах боахам лелабеча хана хила езаш йола алкха экономически оагlорахьара закономерносташ я. Вай мехка социалистически боахам дегlаух республикай боахамаш бlарчча цаl баь вlашагlтохаш йола планови цхьа организм санна. Из цаl хилар керттерча даькъе хьахьокхаш да производства средствай социалистически долахье йолаш хилар. Цигтара хьадоагlаш да боахамеи технически политика цаl хила езаш хилар, халкъа боахам дlахо дегlаккхувлара чlоагlа лоархlаме дола керттера доакъош дегlаккхувлара материальни средстваш тlаерзае езаш хилар.

Цхьабакъа, советски республикай экономика дегlаахари тоаяларй, цар юкъарал цхьатарра дегlаахар шин оагlув йолаш процесс я, шаккхе оагlув цхьатарарча прогрессивни характерах а йолаш. Къамаш гаргадолхилга искусственно леладаро, из юха сепаларо а санна, зе мара пайда бац. Республикай къамий экономика уж экономически гаргалигара политикаца цхьана тар а еш, дегlаккхувлар коммунизмага дол-

Оаха яздаьчун ларах

Укх шера 14 июне арадаьннача «Сердало» газета тlа «Да мо... тош» аьнна «Юена» кlала кепатехача критически заметка тlа дувцар Знамкъонгий - Юрта гlолле lодоагlача Шолжа гlашлой тlий типла аьнна хьакийцача ахчах пайда эцац яхаш.

Цунах лаьца Наьсарен райисполкома председатела заместитала нов. МЕРЖОЕВА ткъга хоам бу:

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета юртбоахама Министерство тlо-наькъа Управлени декхарийла баьб 1966—1967 шерашка Знамкъонгий-Юрта Шолжа тlа машинаш леларгйола тlий туллилга йистеданихха.

«Севкавгипросельстрой» яхача проектни института экспедице проектно-сметни документаци кийчдаьчул тlехьагlа укх шера кхоалагlча квартале дlадолалургда тlий тиллара балхаш.

КПСС ЦК майски Пленума решенеш—вахаре!

ТХА ТОРОНАШ

Тха колхоза тІачІоагІдаь лаьтташ йокъал уттача шаьрача арене дада. Уж лаьтташ тІера тайп-тайпара да: моакха, лоабат увш, гІум увш, гІум йолаш. Кхетош ма дий хий дехкаш удобренешца хьаьндеши ца хилча цу тайпарча лаьтташка лакха хьувкъамаш кхеделга вІаштІехьдарг ца хилар.

ХІанз тха боахамга оахаш долча лаьттай 4130 гектар я, хІаьта царех 2140 гектар хий дехкаш а я.

Хий дехкача хана чІоагІа новкъа йола духьаленаш нийслу тхона. Иштта, масала, эзар гектар гаргга йола массехк участок я севооборота майдана юкъе йодаш, хІаьта уж ерригаш хий дехкаш хилар лерхІаш а да. ДоагтІача тайпара нийса хий дехка йиш хургйий, нагахьа санна царна планировка янза хилча? Мичара! Лаьттан тІехе шаьра ца хиларах цунна эшача боарамал дуккха а дукхагІа тІаахийта дезаш хул хий. Цул совгІа, хьалха хьалдаь хинна гидротехнически гІирсаши хий дехка каналаши кхашка хий тІаахийтара маэшша дац. Цу дерригне а халача доах ший ханнахьа а дика а хий дехкилга, грунташкара хий сов дукха хулийт, из бахьан долаш тухаш тІадувлийт, хІаьта цу дерригне а хьувкъамаш лох а ду. ХІаьта керттердар фуд аьлча, из да тухаш тІадувларах севооборота юкъара йоккхий майдаш дІаювлаш хилар. Тух тІадийнна лаьттан тІехенаш цунах ІоцІенъелга вІаштІехьдалац, хІана аьлча йолаш йолча коллекторни сето грунтера хий кхоачам болаш дІаувзац. Цу шедолчо халача боаккх лакха хьувкъамаш дахара оаха лоаттабу къовсам.

ХІаьта а наха тІагІертта чІоагІа къахьегаш хиларо уж халонаш цхьан даькъа юстара-м йоах. Иштта, масала, нагахьа санна 1964 шера хІара гектара тІара 11 центнер кІаи 17,3 центнер мукхи чуийпа хиннабале, тІаккха укх шера 1050 гектарах хІаране тІара 22 центнер баьннаб мукх.

Колхозе хьахиннаб башха дика бола хий дехка лаьтта леладу говзаш. ДхьоалагІчеи шоллагІчеи комплексни бригадашка 15 саг юкъе а волаш йола хий дехкарий ши звено вІашагІъеллай. Звеной членаш болча Студенов Николая, Ребриков Владимира, Коваленко Михаила, кхычар Іалашду дика хий дехкилга, цар хІара кхай башхало теркалъю. Шоаш хий дилла болабалалехьа мелиораторашa йоакхо ю хий дехкара сеть цІенъйра.

Укх шера чуэца гурахьа дув ялаташ дІадийнадар 2575 гектар йолча майда тІа, керттерча даькъе хий дехкача лаьтташка а дувш. Из лаьтта ахалехьа хьалхагІа цунна чудолийта хий дилладар, минеральни удобренеш юкъе а йохийташ. Ялаташ дІадийр дикагІча агротехнически хенашка. Къаьст-къаьстача участкашка ялаташ дегІаухача юкъагІа хий а дийхкалар, хІара гектара 1,5—2 центнер кхоачаш минеральни удобренеш а техаяр.

Цхьабакъда, тха боахаме я пайда эцанза йола резерваш а. Мелиораце дешай хьакъехьа хІана а кІезига терко ю. Иштта, масала, ушалаши хьуна кІотаргаши йола 1200 гектар лаьтта да колхозе. ХІаьта из севооборота юкъе дахийта йиш йолаш а да. 1000 гектар хула ши участок хий дехка лаьтта лоархІаш я тха, цхьабакъда, уж планировка янза я.

Гидротехнически гІирсаш хьалдаргеи планировочни балхаш чакхдахаргеи дахийта ахча долаш да колхозага, цхьабакъда, уж балхаш кхоачашдара подрядчик лаха хала да. Хин управлене кулгалхоша кхоачамболлаш тІахьожам лоаттабац хий дехкара, хІаьта «Сельхозтехника» управлене специалисташа мелиоративни техника яйтара йоакхо а яц.

Цу тайппара, гІулакх воча хьале эттад. Керда планировка яь участкаш кастта севооборота юкъера дІаювла тарлургйолаш я, хІана аьлча кхашта эша гІулакхаш деча хана лаьттан тІехенна эксплуатационни планировка еш яц. Цу гІулакха эша грейдераш, планировщикаш яц колхозе.

Ха кхаьчай хий дехкача лаьтташта эксплуатаци яра деррига балхаш чакхдоахаргдола лаьрххІа йола районни мелиоративни станцеш яхка. Цу станцеща чакхдаха деза планировкаш яра балхаш, хий дехка сангараш-харшаш доахилга, гидротехнически гІирсаш хьалделга, керда лаьтташ эксплуатаце ухийтилга.

Е. ТАБАЦКОВ,
Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза керттера агроном.

РЕМОНТ ДИКА ЧАКХЙОАККХАРГЬЯ

Укх шерара шекара свекла чакхъяккхара дика кийчо еш я Нохч-ГІалгІай шекар ду завод. ХІанз ремонт ю насосни парка механизмашта, агрегаташта, кийчъеш я зданеш, сооруженеш. Завода коллективо дош деннад ремонт яра балхаш ханал хьи ди хьалха чакхдаха, паччахьалкхен комиссе лакха оценка лургйолаш ремонт чакхъяккха. Балха тІа нийсденна кхоачамбоацараш дІадахараи арахеца продукци дикагІа хилийтараи хьдда йола мероприятеш кийчъяьй. Сокаш чакхъяхара мановакуумфильтра установка оттаяьй заводе укх шера, ВВН-50 яхача йоккхача шин вакуум-насосий установка оттаяьй. Къаеннача шин теплообменникашта метта оттаяьй решефераш, сок йІоахъяра лаьрхІа я уж, иштта кхы дуккха кердадараш балха юкъе доаладаьд укх шера заводе.

Бригадаша, сменаша шерра социалистически яхь а йоаржаяь графикаль хьалха кхоачашду ремонт яра балхаш. ХІара бетта итогаш ю яхье яьинача коллективаша. Яхье хьалхара моттиг яьккхача цеха коллектива завода карара-кара тела ЦІе байракх ду, хІаьта бригадашта карара-кара тела ЦІе вымпел лу.

Керттерча механика отдело толамца кхоачашбу ремонт ара болх. Цу отдела керте латтача нов. Головкос дика вІаштІехьбаьккхаб из болх. Цудухьа даим тІехкхоачашъю ремонт яра график. Дика къахьегаш я Р. Тучаев керте латта бригада. Ремонт еча де деза балхаш 92,54 процент кхоачашдаьд цо, хІаьта Х. Метилова кулгалдеча бригадо 90,6 процент кхоачашдаьд уж балхаш. Иштта хьинаре къахьегаш я нн. Завриев, Шишкин керте латта бригадаш а.

Социалистически яхье лакха къахьегама толамаш дахарах монтажни бригада бригадира Солтмуралов Хьасана профсоюза обкомо сийлен грамота яла оттадаьд.

Беррига шоай ниэ тІабахийта завода ремонт еча къахьег нов. Топилин керте латтача «КИП-а» отдела болхлоша. ДукхагІйолча агрегатий болх автоматизировании хьисапе бергболаш гІулакх вІаштІехьдаккха лерхІ цар. Сокеи известкови шурийи соотношенена автоматически регулировании ергья. Выпарни станцерча корпусашкарча боарама автоматически регулировании ю схемаш эргаяьхай, доакъар автоматически увзаргда, иштта кхы кердадараш балха юкъе хьоэгда цар. Цох производствана чІоагІа пайда боал. Цига хьинар кхо ца деш къахьегаш я Чичков Алексей, Вахаев Хьамид, Косумов Казбек керте латта бригадаш.

Эггара хьалха шекара свеклацара болх дІаболабергбараш ба бедала отделен механизаце цехеи болхлой. Свекла чакхъяккхара къаьстта дика кийчо еш ба уж. Ремонт еш я гидротранспортерашта, таразашта, кийчъеш я кагатни майда, хІаьта механизаце цеха коллективо ремонт яь чакхйоаккхаш латт сезона эша оборудовани, механизировании хьисапе машинаш тІара шекара свекла Іайоассаергйолаш гІулакх деш ба уж. ПИЗ-5 яхача ворхІ машинах ІанзІехьа пхе машина ремонт яьй. Цига белгалбаьнна дика къахьийгад слесараша Исраилов Сайтербе, Мусханов Вахе, Маполетков Николая, кхыбараша.

КарагІдийна дикадараш дукха дале а, кхоачамбацараш а да тха заводе. Завода болх тоабара мероприятей темпаш лоха я. 21 процент мара кхоачашъяьяц уж. Аппаратура цІенъяра болх а чІоагІа ледара лел, цо чІоагІа тІехьатет ремонтникий болх.

ЧІоагІа мела лел малярнии изоляци ярей балхаш а.

Механизаце отдела аьшк Іалашдара болх ледара лелабу снабжене отдело, кхоачамболлаш сварщикаш ца хилар бахьан долаш механизмашта ремонт ца еш сеца латташ а моттигаш нийслу. Уж лакхе дийца кхоачамбоацараш дІадІахара еррига торонаш оарцагІъяьхай завода администраце, партийни, профсоюзни организацеша.

Кердача сезонах болх дика дІабахьара, ремонт яра балхаш дикадарал совгІа технически дика кийчъяь кадраш хила еза заводе. ХІанзлехьа кердача сезона болхлой кийчбара техминимума занятеш ю оаха, беррига болхлой цу юкъе а со, лакха опыт йола болхлой, инженерно-технически болхлой хІана шекара свекла чакхйоаккхаш йолча Кубанерча шекар деча заводашка опыт Іомае бохийт.

ХІана 30 совгІа специалист венаь тхо долча балха № 12 йолча профессионально-технически училищера. Завод болх бе дІайолаялалехьа ши кІира хьалха сезона болча болхлошта лаьрхІа йола занятеш дІайолалургъя. ДукхагІа хьайбеш ба инженерно-технически болхлой, къона специалисташ. Укх шера хьайица ворхІ къона специалист, дарех пхи саг институташ чакхъяьха ва.

Завода коллектив дог тийша а хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

В. МЕЛЬНИК,
Нохч-ГІалгІай шекар деча завода керттера инженер.

ЯЛАТ — ВАЙ РУЗКЪА

Дукха гІулакхаш да хІана Сунженски районерча Ленина цІерахча колхозерча халкъа контролерий. ХІаьта царех эггара лоархІамегІдар — цхьа фий ца бовбеш кхедаь ялат чуэцар. ХІана кхебаь хьувкъам чуэцача массайолча участкашка дІанийсъяьй халкъа контролерий посташ.

Миччахьа халкъа контролераш шоаш къахьегаш бале а цар фийла дорабу кхебаь дика хьувкъам. Балха нийслу кхоачамбоацараш, брак хулийташ деш балхалаш чекха дІадоах. ЦхьоалагІча бригада Іоеийна мукх цхьаболча комбайнераша летттІа хьаккхийр. Халкъа контролераша цу гІулакхах лаьца хоам бир колхоза правленега. ХІаьта цул тІехьагІа уж гІалаташ ца хилийтара де деара белгалдир.

Халкъа контролерашта карагІдувла дика гІулакхаш хьахьокхаш дола шоллагІа масал ер да. ШоллагІча кхаш леладеча бригада цхьан дийнахьа халкъа контролерашта гучадаьлар сарахьа ялатацара тІоадал совйоалаш хилар, уж чуэцача дукха кхоачамбоацараш долга. Контролерий сигналех уж гІалаташ дІадаьхар колхоза кулгалхоша.

Паччахьалкхента ялат лохкара план толамца кхоачашъелга дукхача оагІорахьа автомашиний водителеша беча балхаца дувзаденна да. Укхаза къаьста маьнара хила веза, хІана аьлча ялат дІахухьаш из довш моттигаш нийслу. Иштта хІама нийсделар шоферца Шингереевца. Цо дика тоьяцар автомашина борташ, хІаьта цудухьа ялат довра. Из гучадаьлар халкъа контролерашта, цар дІадийхар уж цІенхаштта дола гІалаташ дІадахар.

Сатем боаца дегаш да халкъа контролерий дараш. Дийнахь а бус а сатем бац цар кхебаь хьувкъам чуэцача лоархІамерча хана. Колхозхоша чІоагІа сийлу халкъа контролерий Богатырев Рамзана, Умахаев Яхьяй, Ачханов Іаьлий, иштта кхычар. Халкъа контролерий группана кулгалдеш ва коммунист Ачханов Іаьла. Цо даим заданеш тел халкъа контролерашта, хьеж цар шоай декхараш мишта кхоачашду.

Ялат — вай рузкъа да, из лораде дезараш вай да — цу лозунгаца къахьег тахан халкъа контролераша.

М. ГУЗЕЕВ.

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА МОНГОЛЕ ЦІЕЙ

Социалистически содружества халкъаща, дерригача прогрессивни адамашца цхьана укх шера 11 июле сийлахьа ди — халкъа революце 45 шу дизар дезду Монголе къахьегамхоша. Монгольски халкъа-революционни парте кулгалца 1921 шера яьча революце, цІендаь колониальнии феодальнии Іазап дІа а даьккха, монгольски халкъа хьалхашка хьабийлар иразагеи прогрессагеи бода сийрда никъ, керда, классаш йоаца общество хьалъярга бода никъ.

Ховш мадарра, революци ялалехьа Монголи Азе эггара тІехьадисача мехкех цаІ яр. Ши бІаь совгІача шера маньчжурски колонизатораша мехка доал дари моттигерча феодалаша — крепостникаша Іазап тІалоаттадари бахьан долаш къаман экономика тишъелар, хІаьта баха нах бовча дІакхаьчар. ПаргІато езаш дола монгольски халкъ дІахо а тІагІертта къовсам лоаттабеш дар ший къамани социальнии хьаж юха дийндар духьа. Цу къовсама цун революционни парти дегІаярай вІашагІкхетарай йоккха влияни йир Октябрьска революце сийлахь-йоккхача идеяша, 1920 — 1921 шерашка В. И. Ленин монгольски революционерашца вІашагІветталуши царна къамаьлаш деши хиларо. Монгольски къахьегамхой къовсаме чІоагІа каялар хилар 1921 шера март бетта цар деналера авангард — Халкъа-революционни парти вІашагІйоллара. Цо мехкара деррига революционни низаш вІашагІа а тоха, уж сарцагІа даьхар йоккхийна феодально-крепостнически режим дІаяккхара. Из къовсам чакхбаьлар 1921 шера 11 июле халкъо котало а йоаккхаш.

Ше лерхІарашкеи декхарашкеи диллача антиимпериалистически, антифеодальни, халкъа-демократически революци яр Монгольски халкъа революци. Практически аьлча, из белгальяьр монгольски халкъо дукхача бІаьш шерашка хьадена деррагача историна юкъе, керда вахар хьалдари цунна шерра торонаш а луш, овлангара гола тохарца. Юххьанцарча, халкъа революце еррига юкъарча демократически этапе (1921—1940 шш.) шоаш санна кхы цхьаькха доаца ши декхар толаме кхоачашдир монгольски халкъо ший парте кулгалцеи Советски Союзо вежарашха даьча новкъосталцеи — цхьан оагІорахьара, феодально-крепостнически юхедисараш овлангара денз дІадоахилга, вокх оагІорахьара, мехка экономика кердача социалистически наькъа тІа йоаккхилгеи. Юххера а, 30-гІа шераш чекхдоаллаш МНР-е кхы йисанзар феодалий класс, дІадаьккхар кхыча мехкий капиталах тийша хулга, вІашагІа а кхийтта, общественни паччахьалкхени хьалхле лелаю политически низ а хинна дІаэттар къона болхлой класс. МНР бІубенна йодар капиталистически боацача новкъа дегІаухаш, социализмага. Дикка айелар къахьегамхой вахара материальни хьал-торо а культурни боарам а.

40-гІча шерашка денз дІайоалаелар революце шоллагІа этап — социалистически. МНРП Х-ча съездо аьннача тайпара (1940 ш.), социализмана лардаш йохка йолаелар Монгольски Халкъа Республика. Цхьабакъда, гитлеровски Германе хьоабаьча шоллагІча дунен тІемо иштта толхадир монгольски халкъа маьрша вахар а. ТІом лаьттача шерашка Монгольски Халкъа Республико цІенхаштта новкъостал дора Советски Союза германски фашизмацеи японски милитаризмацеи цо лоаттабаьча къовсаме. Цу тайппара, цо лоархІамера даькъа лаьцар ВІашагІкхийттача Къамаша машари дунен халкъашта юкъера кхерамалеи бахьан долаш лоаттабаьча къовсама юкъарча гІулакха юкъе. Советски наха доккха барнал а оалаш дагалувц вежарашха долча монгольски халкъо шоашта Сийлахь-боккхача Даймехка тІема шерашка даь из лоархІамера новкъостал.

ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа, дунен социализма система хьахиларца, МНР-ега торо хилар шоллагІча дунен тІемо юкъахъяьккха социализм хьалъяра шерра программа кхоачашъе йолаяла. Цу юкъа вахара массе а доакъошка керда коталонаш яьхар монгольски халкъо. Белгала аьлча, кхоачашйир халкъа боахаман культурен дегІаахара кхо пятилеткен кхаь шера плани. Цо йиш йилийтар социализм хьалъяра гІулакх дикка дІахьалхашкахьа даккха, къаман экономика айе, монгольски халкъа вахара материальни хьал-торои культурни уровени айе. Аратий-кочевникий мохк хинна МНР юххера а 1960 шера дегІаена аграрно-индустриальни социалистически паччахьалкхе а хинна дІаэттар. Еррига йоаккхаш йола промышленни продукци 1940 шера яьккхачунца нийсйича цхьайттазза дукхагІа хилар 1965 шера.

ЦІенхашта хувцамаш хиннад юрта боахаме а. 50-гІа шераш дІадоаллаш мехка чакхъяьккхар аратски боахамашта социалистически кооперировании яра процесс. Из бахьан долаш еррига экономике чІоагІъелар массанахьа а цаІ йола социалистически боахама система, кхы цІаккха хург а йоацаш дІаяьккхай саго сага эксплуатаци яра йола кІийле. Йоккха котало хилар иштта лаьтта леладелга шерра дегІадоаладарах а, хІаьта из бахьан долаш 1960 шера денз ше кхедеча ялатица шийна бизза кхоачаш бу МНР-ас. Цунна нийсса боккъонца йола культурни революци чакхъяьккхай мехка.

Халкъа революце 45 шу дизар дезделга партен халкъей вахарерча лоархІамерча событеца цхьана нийсденнад. Дукха ха йоаццаш хиннача МНРП XV-ча съездо къоабалдир лоархІамера ши документ — МНРП керда Программеи 1966—1970-ча шерий йиълагІча пятилеткаx йола Директиваши. Кердача Программа тІа хьахьенхаб Монголе социализм хьалъяь ялалца йолча хана парте лелабе беза генеральни никъ.

Къахьегама башха-дикача толамашца нанъаболх МНР къахьегамхой шоай къаман цІейна. Толаме кхоачашъяьй кхоалагІа пхе шера план (1961 — 65 шш.). Къаьстта докхий толамаш даьхад экономика керттерча даькъе — юрта боахаме, белгала аьлча, цун лоархІамегІарча даькъе — хьайбай боахаме. Доахан дебадара план пхе шера 104 процент кхоачашъяьй. Еррига арахецача хьайбай продукце боарам 13 процент лаккбеннаб, хІаьта лаьтта леладеча — 29,7 процент. ХІанз деррига доахан дІалаьрхІача 24 миллион гарга бежан да.

Дикка чІоагІъеннай промышленни база, шерра хьалдеш да капитальни гІирсаш. ДІадахача пхе шера 1,6-зза лаккбеннаб промышленноста валови продукце боарам, хІаьта шера юкъера лаьрхІача из дегІаахара темп 10,5 процентага дІакхаьчай. Цу юкъа болх бе йолаялийтай Дарханскии промышленно-энергетически комплексера массехк предприяти а йолаш 90 совгІа керда промышленни объекти цеха.

Экономически толамаша партеи правительствагеи йиш хилийтар халкъа материальни хьал тоадарца юзаенна йола массехк мероприяти чаккъякха, хІаьта из бахьан долаш пятилетка шерашка 30 процент лакхъелар къахьегамхой реальни доходаш.

1970 шерале боахама продукце боарам 38 — 40 процент лакхбе лерхІ МНР халкъа боахами культурен дегІаахара йиълагІча пхе шера плано, промышленни продукци — 70 — 80 процент. Къаман доход кхоалагІа дакъа лаккхлургья. Докхий декхараш оттаду культура, Іилма, халкъа просвещене даькъе а. Керда пятилетка толаме кхоачашъяр монгольски лаьттан тІа социалистически общество йизза хьалъяь яккхара новкъа боаккхаш бола боккха гІа хургба.

Монгольски Халкъа Республика — дІаньастаргдоаца дунен социалистически система дакъа да. Шоай арахьарча политике цІаккха а ца хувцалуш пролетарски интернационализма марксистско-ленински принципащеи тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципащеи хьалхле лелаю Монгольски халкъа-революционни партеи МНР правительстваи.

Лакх а чІоагІ а еннай МНР дунен халкъашта юкъера авторитет. ХІанз цо дипломатически гІулакхаш леладеш 33 паччахьалкхе я, из ООН, СЭВ, дунен халкъашта юкъерча дуккхача кхыча организацей член я. Ше хІаьд ца луши дерригІен леладеча арахьарча политически гІулакхаща лоархІамера дакъа лоац МНР вежарашха йолча партейи дунен социализма система мехкийн барт-цхьоагІо чІоагІъеча. Кхыча социалистически мехкий халкъаща цхьана монгольски халкъо лаьрххІа хьадех вьетнамски халкъа духьала американски агресси соцаелга.

Толаме дегІаух МНР-ееи СССР-еи, хІаьта иштта кхыча социалистически мехкашта а юкъера вежарий доттагІален айха цхьана гІулакхаш леладарей отношенеш. Укх тІеххьарча хана советско-монгольски гІулакхашта юкъера йоккха событи а хинна дІаэттар дукха ха йоацаш официальни визиташца СССР-ей МНР-ей партийно-правительственни делегацеш дІа-хьа яхийтар. Советски халкъо 1965 шера апрель бетта ший лаьттан тІа дег тІара моаршал хийттар новкъост Ю. Цеденбал керте лаьттача монгольски партийно-правительственни делегацега, хІаьта новкъост Л. И. Брежнев керте лаьтта советски партийно-правительственни делегаци Іалаьмате безаме тІаийцар МНР къахьегамхоша укх шера январь бетта. Цу визиташа хьахьекхар хІанзарча дунен дегІаахара деррига дешашта вай партешта мехкаштеи хетараш боккъонца цхьатарра хилар. Іалаьмате боккхача лоархІаме да укх шера Улан-Баторе даь доттагІала, цхьана гІулакхаш леладара, вІаши новкъостал дара хьанъехьара советско-монгольски Договор.

Монгольски халкъа къаман цІей дездарца дувзаденна советски наха дег тІара даькъала а дувц из, МНРП-ас хьалхашка оттадаь лоархІамера декхараш кхоачашдеча цо керда толамаш дахар ловш ловца а боаккх цунна.

В. ТИТКОВ,
экономически Іилмай кандидат.

(АПН).

Халкъа Монголе чІоагІа терко а йоахо а ю берий. Шерагара шерага шерлу яслейи берий бешамийн а, больницайн бераш деча цІенойн а, консультацейн шурий кухнейн а сеть. Бахача наха тІабеттaлурий дукхал 10-зза алсамъяьннай халкъа Іаьдал латтача шерашка. Из МНР-ча халкъа Іаьдала карагІдийнача тІехдаьнна докхийча хІамаех дола цаІ да.

Низ болаш, дог гІоза, унахцІена кхуваш йоагІа республика къона тІехье.

СУРТАШ тІа: Арбай-Херэнски аймакерча берий беша кхеду бераш.

Керда Улан-Батор — МНР столица.
В. Хоменкой сурташ.
ТАСС фотохроника.

хача новкъа вай дІахьалккувлача сийлахь-доккхийча низех цаІ ба.

Белгалъяккха езаш я советски республикашта юкъера экономически бувзамаш чІоагІдеш йола цхьаькха оагІув а. СССР халкъа боахам Іалаьмате чІоагІа дегІабаро, къаьстта а укх тІеххьарча шерашка, хьахулийт къаьстача цхьан къаман республика доазонел арадувлаш дола производительни низаш. Вахаро хьахьокх, цІенини лаьтташи доккхий Іалама а бедала а рузкъаши карадерзалар, йоккхийча масштабех специализации кооперировании яр, дуккха йоккха энергетически, металлургически, химически, езайоккхача машиностроене предприятеш хьалъяр санна дола экономически дегІаахара дешаш цхьан республика е кхыметтел цхьан экономически района а низашца къоастаде йиш ца хилар. Цудухьа доккхий халкъа боахама декхараш кхоачашдара массехк республика низаш вІашагІтоханза даргдоаца объективни гІулакх хьалхашка отт. Масала, Литовски ССР Кедайняй яхача городе химически комбинат хьалъеча дакъа лоацаш мехкара 300 гаргга завод я. Московски, Горьковски автозаводаша грузовой автомобилаш тел цу гІишлонна, Ленинградски металлоконструкцей заводо мостовой кранаш. Узбекистане цу комбината лаьрхІа кийчъяьй пусковой подогревателаш, Украине контактни камераш, мотораш, къаьстта шоай тайпара холодильникаш, Черсий-Балкхарой АССР-е — насосаш, Мордовски автономни республике — вакуум-сборникаш, Белоруссе — станокаш, кран-балкаш, и. кх. дІ.

Цу тайппара, коммунизма материально-технически база хьаяр цу цхьан ханна СССР халкъаш кхы а дукхагІа гаргадигара экономически лардаш хьаяр а да. Социалистически обществе экономически барт-цхьоагІо хилийта гІерташ йола уйла дегІаух общественни доалахьен ларда тІа, социалистически къамий овлангара хьашташ цаІаш долча, марксистско-ленински идеологи цаІ йолча, лерхІар — коммунизм хьалъелга — цаІ долча хьалашка. Цудухьа я советски къамий барт-цхьоагІо цІаккха а йохаргйоацаш даим чІоагІлуш.

СССР халкъий интернациональни экономически юкъарал хьахилийтара лоархІаме хьал да республикай боахами культурен дегІаахара боарамашта юкъера дикка йоккха юкъ дІайоаккхилга. Довлаш-довлаш социализма экономикагара коммунизма экономикага довларо, социалистически къамаш экономически дегІаахара боарама юкъера юкъ дІаяккхара деррига советски къамаш тІа-тІа дукхагІа массе оагІорахьарей кІоаргтеи вІашагІъэрга а цар экономически хьашташ вІашагІкхетарга а вуг. ТІа-тІа дукхагІа нийслуш латт социалистически къамаш экономически дегІаахара боарам. ДегІаахара темпаш лакхагІа хила езаш йола республикаштеи областаштеи новкъостал дукхагІа ду дегІаяьхкача вежарашха йолча кхыча республикашта дечул. Ховш да, революци хилалехьара Нохч-ГІалгІайче Россера экономически тІехьабиса юстара мохк хинна хилар. ДегІаахара боарам нийсбара политика чакхъяхар бахьан долаш дегІаяьккача республикашца нийсъеннай Нохч-ГІалгІайче. Укх тІеххьарча шерашка республика промышленноста еррига продукци дегІаахара темпаш мехка а ерригаш хІана яц аьнна йолча республикай а промышленность дегІаахара темпаел лакхагІа яр. Бахача нахах хІара сага сих дІаухийта капиталовложенеш берригача мехка хьокхама гаргакхаьчай. Бахача нахах 10 эзар сага лоархІаш.

КПСС XXIII-ча съезда парте ЦК-ас еннача отчетни доклада тІа йоах: «Укх тІеххьарча шерашка къаьстта дукха хІамаш даьд социализм хьалъеча хана юкъейоалаьяи тоаяьи йола союзни республикай политически нийсхо а СССР халкъий доттагІал а уж республикаш экономически дегІаахара боарам нийсбарца чІоагІдара»..., «из я дуккхача къамех латтача вай сийлахь-йоккхача цІаьхен деррига халкъаш дІахо кхоталара йола чІоагІа лард».

А. БАГДАСАРЯН,
экономически Іилмай кандидат, мехкдаьтта института воккхагІа вола преподаватель.

КХЕТАМЧУРА БАЬННАРИЙ ЭСКАЛАЦИ

Вьетнамера ший кхерамера зуламаш тІа-тІа дукхагІа совдоахаш я США военщина.

Ханойна тІаьхкай американски самолеташ, цар бомбаш чуйийттай Зялам яхача Ханойски пригорода районерча объекташта; бахача наха юкъера боабаь нах ба, материальни зе даьд. Цу цхьан ханна Хайфона пригородашта а бомбаш чуйийттай американски авиаце, цига а иштта зе а деш, нах а боабеш.

Вьетнама Демократически Республика лаьттан тІа американски авиаце бомбаш чуетт нах бахача пункташта, больницашта, школашта. Укх шера февраль бетта денз май бетта кхаччалца гидротехнически гІирсашта 500-зза бомбаш чуйийтта хилар белгалдаьккхай, цу даькъе — 49 чуйийттай бомбаш дамбай сесташта. Гидротехнически гІирсаш бІаьшерашка хьалдаьдар вьетнамски халкъо, — цар Іаьржа доагІа хиш кхераме хилийтац, йокъал оттийтац, цар кхача а вахар а тел наха. Адамий сибатера дІаваьннача агрессора шийна дукхагІа дезаш дола хьежорг даьд вьетнамски халкъа еза лоархІаш йолча плотинехи дамбаехи.

ХІаьта хІанз — Ханоен Хайфонен пригородашта чуетташ латт бомбаш! Ханой — Вьетнама Демократически Республика столица. Хайфон — дукхача мехкий байракхаш тІа а кІаш кемаш чухаш йола йоккха порт.

Кхыча мехка столицана бомбаш чуетт американски авиаце кхыметтел цунга тІом дІа а ца хьувш. Дунен халкъашта юкъерча бокъонга диллача из — нах бовхарий акт, гІаьрахой акт. Из тайпа зулам историна довзанза да.

Вьетнама Демократически Республикана бомбаш чуеттар — американски военщино Къулбехьен Вьетнаме леладу гІулакхаш кхоачаш ца хиларахи ше эшарахи бокъо йоацаш чІир лехилга. Къулбехьен Вьетнамера Американски бІунаш 270 эзар салтечунга дІакхаьчад, дуккха аэродромаш, гІашлой бІуний базаш, форда чІоагІаленаш хьалъяьй цига агрессоро, ший 7-гІа флот мехка тІаьзал. Цхьабакъда, паргІато еза турпала халкъ кагде мегалац Америка ВІашагІкхийттача Штаташта.

Дукха ха йоацаш Къулбехьен Вьетнама городашка хиннача антиамерикански демонстрацеша ше маьрра дерригача дуненна гучаьккхар США агресси. Дика ховш да, мехкарча наьха пхе даькъах диъ дакъа дахача Къулбехьен Вьетнама юрташкарча моттигашка Къаман кортамукъален фронт йизза хьаллоацаш хилар. ХІанз дуненна бІаргадайнад, вож юхедиса диъпагІа дакъа нах бахача Къулбехьен Вьетнама городаша а американски агрессораштеи цар марионеткаштеи духьала къовсам лоаттабеш хилар.

Низ дІа ца кхачарах эгІазъяхача американски военщино вьетнамски халкъаца нийсхал йоаккх, кхы а шербу тІема ала.

Из — цІерана ловзар делга.

Вьетнамера агресси шер ме лу шерлургда дерригача социалистически мехкаша вежарашха долча вьетнамски халкъа ду новкъостал, дукхагІа хийра боахаргба интервенташ. Дукха ха йоацаш Женеве вІашагІкхийтта хиннача Дерригдунен Машара Совето цІена дог-уйла долаш мел бола нах тІакхийхар Вьетнамерча американски агрессена духьала кхы а чІоагІагІа къовсам болабара; из тІахьехам шерра хьаллаьцаб.

Вашингтоне дІаховлда, вежарашха дола вьетнамски халкъ даха а доагІаш эгІазлахар советски наха хьаллоацаш хилар, оагІув оагІох а теха цунна уллув латташ уж хилар. Бекхам боацаш дусаргдац агрессорий зуламаш.

Б. ИЗАКОВ.

(АПН).

РЕЦЕНЗИ

«ЗАМАН СИБАТ»

ХIАРА керла поэтически книжка — дешаш бараШта йоккха дегаIоз. Дукхача аламашта керла образаш йовзалга, дунен хувцамаш гулга, керла уйлаш дегашка йоссалга да из. Ший дешай низаца, хозалца дешаш волчун уйлашта ткъамаш лу поэта мугIараша. Вай зама йоккхийча коталоний, кердалараш хьакхоллара зама я. Уж хувцамаш деча турпалашца цхьана вахте латт ала мегаргда поэзен мугIараш, нагахь уж вахар довзаш яллаь дале.

Дуккхача шерашка йовзаш я поэта Осмиев Хьамзата стихаш дешаш бараШта. Цун йоазонаша доархIаме моттиг дIалоац нохчгIалгIай художественни творчествана юкъе.

ДУКХА ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай книжни издательстве кепатеха арахийцад поэта Осмиева кердача стихай «Заман сибат» яха сборник. Цу сборника юкъе яха стихаш шоай чулоацамца а, хьагойтачунца а чIоагIа эрга я. Укхаза я В. И. Ленинах, Коммунистически партех, Iаламах йола стихаш, безама лирика. Уж стихаш шоай чулоацамга а, язъяра говзалга а диллача бебе яле а царех дукхагIчар кхоачашду искусства произведенешта хьалхашка латтача керттерчарех цхьа декхар — дешаш бараШта эстетически лоIам белга. Хьакхоллаш йола образаш дукхагIча дакъе къаьга хилар, бувцаш бола мотт пIёна хилар бахьан долаш кхоач поэта цу гIулакха низ.

Бера наьна накха санна,
Цхьаь висача новкъост санна,
Эш хьо сона,
Дег тIа дужа кIаьда дош.

Уж мугIараш вай доалладаьд «Эш хьо сона» яхача Осмиева стихотворене тIара. Укхаза къаьгта хьахьекхаб деша низ. Вай поэзе деша низах, цунна мегачох лаьца йола из стихотворени хьалхара еле а (хьаэцар вай «Сага мотт» яха поэта Яндиев Джамалдина стихотворени), бакъда шиЙ тайпарча почеркаца, йийшачоа йицлургйоацаш я.

Вай белгал ма даккхара, дукха я Осмиева къахьегамхой баьччах Ленинах, вай Даьхенах язъяь стихотворенеш. Цун хIанзалца арадийннача поэтически сборникашта тIара Ленинах, партех язъяь стихотворенеш цхьатарра низ ба ала йиш йоацаш, язъяра говзалга диллача эргаш я. Дале а къахьегамхой баьччах ала дIайха дош кораоагIа поэта. Иштта, вай вахарца хинна хувцамаш, хIара денна дегIадоагIаш латта советски сага ираз эувш «Наьха безам Ленингахьа» яха стихотворени чакхйоаллаш Осмиев Хьамзата йоах:

«Дика дар-их кхело хьона
Цхьа ди мукъаг I,
Дийна волаш
Тхоца вахa лоре:
Ма гIадгIоргвар моттахь Ленин,
Гаьна гуча
Шийн бIаргашта
Халкъо мел даьр горе!»

Поэта Осмиев Хьамзата творчествацара керттерчарех цхьа белгало я шийн йоазонаш вай заман сага вахарца, цун гIулакхашца, уйлашца бувзам болаш де цунна ховш хилар. Вай коталонаш хестаеш я цун дукха стихотворенеш. Цо язъю советски адамаша космосе доахача толамех, вай вахарца керда-керда турпалаш хьалкхерах, вай мехка Iилма, техника дегIадоаладара хулаш латтача хувцамех, машара тIехьа адамаша лоаттабеш болча къовсамах. Цудухьа доархIаме пропагандистски маIан дола декхараш кхоачашду поэта творчества. Массане гера хIадаккхаран, машаран тIехьа Москве гулбеннача Дерригдунен конгрессана ше хетаьча «Теша йиш я» яхача стихотворене тIа поэта язду:

Массаг I мотт хоз тахан
Москве,
Массаг! бос гу:
Iаьржа, Iажаг I...
БIаьш меттала «Москва!» йоах.
Машар чIоагIбе, тIеман дов де
Гулбеннаб уж,
Юхаъ, юхаъ
Машар, доттагIал кертагIдоах.

Дукха стихаш я «Заман сибат» яхача сборника тIа художественни формаца дика язъяь хиларах, кIоаргга идейни чулоацам болаш хиларах белгалъяха йиш йолаш. Царех я «Сай иллега», «ГIалме тIа», «А. И. М-тага», «Саготяу аз — аьлар дего» яха а иштта кхы а стихотворенеш. Цар тешал ду поэта говзал кхы а лакхлуш латташ хилара, деша художник хиларах тарра шийна хьалхашка латта бехктоешам Осмиев Хьамзата бовзаш хилара. Шийн стихашца цунна хьахьокха хов деш долчоа сатем боацаш вола саг, цо шийн стихашца тIахьех кердачунна, цо къовсам лоаттабу зуламерчунца, тIехьадисачунца.

Укхаза белгалданкханза дарг-дац поэта стихашца цхьацца кхоачамбоацараш нийслуш хилар. Ховш да, мелла хала да поэтически дош лаха, образ кхолла БIаьннешта, эзарнешта юкъера поэта леха дош дуккхача шерашка адамий дегашка даха дус, цу дешашца оттаяь образ йицлуш хилац. Из бакъдар массаза дагакхабац поэта Осмиева.

СОНА хьалхашка улл 1962-ча шера арадаьнна «Къахьегама ираз» яхен, дукха ха йоацаш арахийца «Заман сибат» яхен цун поэтически ши сборник. «Къахьегама ираз» яхача сборника тIарча «Еза хьо халкъашта» яхача стихотворене хьалхара байт иштта я:

Михо гIум хьевьча яссача
аренех,
Беркатех тоаенна сомий беш
Iа яьндаь,
Бутув ша иллача адамий
дегашкаь,
Мел хозар кхаъ болаш доккха
цIей Iа даьндеь
Еза хьо халкъашта
Сий дола тха парти.

ХIанз хьожаргIа вай цул фу арга я «Заман сибат» яхача сборника тIарча «Цартега» яхача стихотворене хьалхара байт:

Бутув ша иллача адамий
дегашкаь
Мел хозар кхаъ болаш, доккха
цIей Iа даьндаь
Михо гIум хьевьча яссача
аренех
Беркатах тоаенна сомий беш
Iа яьндаь,
Еза хьо, еза хьо,
Еза хьо халкъашта
И. кх. дIа а.

Хина ши тIадам санна шоай боарамца, чулоацамца, дешашца вIаши тара я шаккхе стихотворени чакхъяллелца. Фуд из? МугIараш тIехьа-хьалха даьарах керда стихотворени ца хулга авторо ца кхеталелга да, е ши шу хьалха ше яздаьчох из вицвенналга да?

Из масал вай доаладаьд поэта хьалха арадийннача стихай книжкаш тIей вай лувцача «Заман сибат» яхача сборника тIей октябрах, Даьхенах язъяь, иштта кхыйола а вIаши чIоагIа тара стихаш хилар белгалдаккхар дукха. Цу тайпарчарех дархIа еза «Къахьегама ираз» яхача сборника тIара «Дего сона жоп делар» яхен, «Заман сибат» яхача сборника тIа «Легага» яхен стихотворенеш а. Шоай маIанца, чулоацамца, язъяра формаца лакхе вай йоалаяьраш санна, цхьаккха хIаманца эргаш яц уж.

Вахара тайп-тайпарча оагIонашта хетаяь я «Заман сибат» яхача сборника тIара стихаш. Царех дукхагIа яраш, вай белгал ма даккхара, лакхарча говзалца язъяь а бизза поэтически мах болаш а я. Бакъда, ерригаш иштта яц.

ТIеххьара цхьа-ши дош ала лов «Лоаца мугIараш» аьнна сборника юкъе яхийтача лоацача стихаех.

Поэзецара эггара халагIа йола форма я лоаца стих. Чулоацам кIоаргеи, меттаца говзеи, социальни маIанца чIоагIеи хулга — из я цар белгало. Бакъда, укхаза поэта Осмиева халкъа афоризмех пайда ийцабале а, шийна из могаргдолчча тайпара, ховргдолчча тайпара къахьийгадац цу лоацача стихотворенеш тIа.

ДОККХИЙ декхараш латт тахан художественни литературана хьалхашка. Уж декхараш хоадамболлаш кхы цIаьхха а белгалдаьхад парте XXIII-ча съезде. Советски сага эстетически лоIам белга, цун дагара цIенагIа йола уйлаш гIоттаелга, кердача толамашта из тIахьехалга — из да цу декхарех цаI.

Уж декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсама юкъе доархIам боллаш йола моттиг дIа а лаьца дуккхача шерашка хьавоагIа Осмиев Хьамзат. Цун стихаш, поэмаш, прозаически произведенеш дуккханешта йовзаш, езаш я. Ала мегаргда дIахо йодача хана а цо шийн творчествацца къахьегама сага новкъостал дергхиларах. Из бакъду цо творчестве хIанзалца баьча наькъо.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

Советски командаца къувсаргдараш

ЙИЪЛАГIЧА ГРУППЕ:
КНДР, ЧИЛИ, ИТАЛИ, СССР

«Роял Гарден» яхача отеле хьалъоттаьча табло тIа, IV яхача цифрашта кIал, цхьеннена тIехьа вож а йолаш, мехкий — КНДР, СССР, Чиле, Итале цIераш хьагучаяьлча, гира мухь дIабьяне паргIата баьлча санна, доккха садаьккхар дукхача советски футбол азараша а цар меттал цхьаболча специалисташа а. Царна хетаденнадар, хIанза-м ираза дакъа Советски Союза сборнега мекхаьчадий, аьнна. Цхьабакъда, ираза кхаже гIозбахар дукха дIаьхдаланзар. Сих а ца луш уйлаш яьчул, деррига дистачул тIехьагIа, юххера а оптимисташа кхетадир: Лондонски турнире мера группаш яц, мела ловзаргбараш а хург ца хиларех тарра. Ерригa алхайтта а претендент дошо Ника «кулг кховдо» мегаргдолаш ва. ХIаьта цар къовсамех хур цхьаццинена духьал цхьецца а йолаш лайзача хинна чакх а дергда, цига котъяргъяц башха дикача физически морально денален кийчонца Iалашъяь, эшшача оагIорa лесташ йола тактикеи башха вIаштIехьъбьккха техникеи яр мара. ХIаьта дикагIа йола команда малагIа хургья 30 июне мара ховрг а дац вайна.

«Цхьайтта вовзашвоацар» — КНДР команда хьоакаь бегашта аьлар кхаж тессача хана ФИФА, президента сэр Стенли Роуза. Цун бегаш нахала баьлар — дерригача спортивни газеташ тIа КНДР командех лаьца дувц, из дагадоацар дулургдола «къайленаш йоаххa ди» ба, якаш. Лотвенна цIи гIоръяьккхар хоржача турнира счет 6:1-и 3:1-и а йолаш шозза корейцашка ше эшаяйтача австралийций команда тренера Джим Байотта.

— Итале, Чиле, СССР сборнешка дIахайта безам бар са, — аьлар Байотте, — корейски командегара дагадоацар царна хила йиш йолга. КНДР футболисташ кадай, денал долаш, тIах аьина ба, цар бургац чутох моллагIча оагIоракъара а. Къаьстта а кхерама ба аьрдехьарен аьттехьеран нападающеш — Хан Бон Дин а Ким Сеунг а.

Из хьалхадаьккхар дикагIа теркалде доагIаш до. Советски футболисташа корейски доттагIий эшабаь моттигаш кIазига хиннаеце а советски футболисташ эшабеш йола моттигаш а хиннай: 1960 шера «Крылья Советов» яха команда (Куйбышев) КНДР-е кхозза лайзача кхозза а ийшар, цу тIа а цкъа счет 3:8 (!) а йолаш; хIаьта 1961 шера москвески «Спартакал», счет 1:2 а йолаш Пхеньяна сборни котъяьлар. ХIаьта данз дIаяхар кIазига за яц, цудухьа корейски футбол дегIаяр шеко йоацаш а да. Цунна дола тешал да КНДР сборни — Лондонски турнира ялхайтта финалистах укх тIеххьарча дий шера цхьанна а турнире цIаккха а ца ийша цаI мара йоацар хилар (из ялхазза котъяьннай, шозза котъялар-эшар доацаш лайзей). Из котъяьлар ГАНЕФО футбола ловзараш долаш а, КНР, Индонезе, ДРВ, Камбоджа, Гвинея командаел, шийна цхьаккха гол чу а ца тохийташ. Корейски футболисташа шоашта духьала лайзараШта 14 гол чутехар, шоашта цхьаккха а ца тохийташ.

КНДР сборне кулгалхошеи футболисташеи дукха ха яьккхар гIортата доацаш, «къайленаш йоаххача дий» репутаци хьел а кхоабаш. ХIаьта хIанз Лондонера хабар кхаьчад: Англе ваьхача КНДР футбольни союза вице-председателе Ким Дюка интервью еннай.

— Чемпионате тха команда эггара къоногIчарех я, — аьннад цо, — ловзараш юккъера лаьрача 25 шу даьнна ба, хIаьта дувцилга йоаццаш, эггара лохагIча дегIара а хургья — эггара лахха-гIа вола футболист 172 сантиметр ва. Лондона дахка геттара чIоагIа кийчлуш хиннад тхо.

Советски футболисташа шоай шоллагIа матч чакхйоаккхергья «Скуадра адзуррайца» — итальянски доглазараша цунах оалаш махиллара, «сигалбесарчар» командаце. Итале сборни йоккхий традицеш йолаш я. Пхеззза дунен чемпионаташка дакъа лоацеш хиннай из. 1934-и 1938-и шерашка шозза Жюль Риме Кубок яьхай «сигалбесарчар», дIахо йодеча хана финала диълагIча даькъе доазув даккха царна мегаде-це а.

Дувца а мича деза Итале сборни дохаде хала хургдола чIоагIа бIар долга; из дохадулургдац пакхача классагIарча коллектива цергашка мара. Хозахета дац дукхача специалисташа итальянцаш приз йоаккхаргъярех лерхIилга. БIубенна ва дукха опыт йола Эдмандо Фабри а — сборне керттера тренер. Цо бIукъожабензар кхыметтел лозазаьча Итале дикагIча вратара Негре когаметта турински «Ювентусера» голкипер Антсолуно оттаве вийза-ча а.

— Оаха группе хьалхара моттиг йоаккхаргья, — аьлар Фабре, — шоллагIча моттиге хургба советски футболисташ. 4 группе юкъмоттигера матч хургья СССР—Итали, хIаьта тхо котдовла а хьожаргда.

Хьаккхашта цу тайпара дола хIама ала йиш йолаш гIулакх дий хьоагI? Да а дац а ала мегаргда. Хьанз укх сахьате Итале сборни дика вIаштIехьъяьккха ансамбль я, къаьстта а чIоагIа я цун защита. Юкъмоттиге — массе а хана цхьан боаррамагIа а тешшаме а ловзаш вола, дерригача дунена вовза Факетти ва. Цунна дика гIо лоаттаду Бургнича, Гуэрнере, Росатос. Виъ защитник волча системана тIера волча Фабре защитана юкъевоалаву пхелагIвар, «либероя» (цIенъер), цун декхар де шийн новкъосташта гIо дар. Цхьабакъда, нападени вIаштIехьа ца йоалаш дукха за яьккхай «Скуардра адзуррав», цунна юкъе Ривара, Паскутти, Мацола, Корсо санна бола футболе йоаш бале а. Юххьанцарча контрольни ловзарашка мело бар итальянски форвардаш.

Францеи Австреи сборнешца ловзаш цхьаккхе а бургац чутохазар цар. Цхьабакъда, дицдалийта дезац «сигалбесарчар» форвардашта эшшача хана формехьа бераз ховш хилар, хIаьта цунна дола тешал да дукха ха йоаццаш Аргентина сборнеца ловзаш счет 3:0 йолаши Мексика сборнеца ловзаш счет 5:0 йолаши итальянцаш котбовлар.

КхоалагIара советски сборнена духьала ловзаргбараш — чилийцаш, 1962 шерарча дунен чемпионате СССР командана нийсъенна духьале, хIаьта Чиле къаман командас бронзови медалаш а яьхар.

Чилийски команда Лондонски чемпионата кийчъю шин Луиса — цIи хезача Ривера когаматта эттача Алмосеи Видалеи. Из хувцам бара пайда баьбий ала хала да. ХIаьта а чилийски дог-лазараш хIаиварчоа контрольни ловзараша кхы гIозбахенза-м ба (кийчоеча юкъагIара эггара тIех бола телам Бразилеца ловзаш, счет 1:1 а йолеш, кот-эшаш боацаш чакхбелар да). Чиле команда Европе кхоачае езача самолета из тIаковча хена футбол езараша къона нападающи Кампос сборнена «юкъехьо» лаьрхIар. Из къувсаш геттара дукха ха яьккхар. Чиле сборне тренераша самолета тIара Iоваккха вийзар кхоалагIа вола вратарь Асторг.

ХIанзарча чилийски сборнеча юкъе дукха ба 1962 шера мехка цIи хеза бола футболисташ. Царна юкъе ба Рохаси Санчеси — Арика Яшина вороташка цхьацца гол чутехараш. Къаьстта белгалвоккха вазаш ва Леонель Санчес. Цунах американски континента эггара кхерамегIа вола аьрдаьхьре нападающи лерхI. Леонела 30 шу дола а из чилийски сборне атакай корта ба. Цун низ дика бовзаш ба дунен дукхача вратарацте. Шоаш башха-дика ловзаш хилар дIагъувкх защитникаша Эйсачунрес, Фигероас, Доносос, нападающеш Кампоса, Рамиреса, Тобара.

Чилийски пресса бIаккхачA маьха лерхI советски команда ловзар, цхьабакъда, цунца цхьан хинне из эшаргa дег а доах цо. Футбольни обозревателаша эшдою СССР команда ер шу долалуш Сантьяга цигарча «Коло-Коло» яхача клубал, счет 1:3 а йолаш, ийша хиларах. Царел кхы башха эсалагIа уйла йолаш вац тренер Аламос а. Ше Европе кхаьчача цо дIакхайкадир:

— Тхоаш тIехдаьнна дика кийчденнад аьнна хеташ ва со. Де эшар цхьадола хIамаш шаьрдалга мара дац. Цхьабакъда, уж, шаьр ца дича а магаргдолаш, селла лоадамбоацараш да. Нагахьа санна тхоаш финала диъ-лагIча даькъе ца доале, из доккха эхь хилар лоархIаргда аз.

Группа йиъЛагIча доакъашхочоах — СССР сборнех лаьца дувца а эшаргдий-хьоагI. Цунна юкъербараш массанена хIанзалехьа а бовзаш ба. Хургдолча тIемай доакъашхошта дош лургда вай. Фуд цар шоай команда кийчъялара боарамех а шоашта духьала ловзаргбарий низах а лерхIар? — советски футболисташка уж хаттараш деьдар уж. Шеца бигача самолета тIаховшалехьа хьалххагIа. Ераш да цар тийнна жопаш:

Николай Морозов, команда воккхагIвола тренер. — Кийчоя программа йизза кхоачашъяьй. Команда дикача формехьа я. План-минимум (финала диъ-лагIча даькъе далга) оаха кхоачашъергья. Тха группа беррига доакъашхой низ болаш а дукха совгIа-эшашагIа боацаш цхьатарра ба.

Лев Яшин. — ХIама юкъе ца дуташ, геттара цIена кийчделар тхо. Цо шийн сом бала беза. Дунен чемпионаташка во командаш хилац.

Альберт Шестернев. — Кийчделар йиъ совгIа йолаш да, хIаьта защитни доазонаш — йиъ кхоачашйоацаш да. Тха группера эггара чIоагIагIа низ бола команда итальянскияр хила мегаш я.

Галимзян Хусаинов. — БIарчча дIалаьрхIача кийчо дика я. Цхьабакъда, эггара тIех йолча форме хила безам ба. Массе а команда шоай чIоагIа а мела а оагIонаш я, хала да царех моллагIа яле а цаI къоастае.

Эдуард Маркаров. — Сона хала да цу хаттара жоп дала: со дукха ха йоацаш мара сборнена юкъе вахийтавац. Эггара лоархIамегIдар ца вохаш хилар лерхI аз. Нагахъа санна матча юххьенцарча минуташка из эшаде моге, тIаккха долла хIама а дика хургда.

Георгий КОНОВАЛЮК,
АПН спортивни обозреватель.

10 июль — чкъаьрий лувцарий ди

ОДЕССА. Форда тIа баьннаб Одесски, Николаевски, Херсонски областашкара чкъаьрий доаха колхозаш чуйоагIача чкъаьрий промышленноста Черноморски производственни управлене чкъаьрий доахараш. ХIанзарча ханарча навигационни приборашцеи чкъаьрий доахача оатхалашцеи кийчдаь сейнераш скумбри яха чкъаьрий доахаш да. Чкъаьрий дахара ах шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, чкъаьрий доахараша яхь лоаттаю чкъаьрий доахачун Денна сийленца накъа бахара.

Сурта тIа: Шмидта цIерахча колхоза (Одесски область) чкъаьрий доахача сейнера бригадир Кукленко Николай. Цун дог Iебад — цкъа тонкабаьча цхаралца 13 тонн скумбри яха чкъаьрий даьхад.

А. Фатеева сурт.
ТАСС фотохроника.

Байкала тIа чуийнна чкъаьрий доахаш латт. Ольхон яхача байкальски гIайрен тIара Маломорски чкъаьрий заводо тIаийца декхараш кхоачашдарах, планал совгIа омуль яха чкъаьрий дахарах дола рапорт дургда Даьхенна чкъаьрий доахачун Ди деззеш. ХIаналехьа а шера заданеш кхоачашъяь яла йоахк Карнаков Ильяй, Нелюбин Андрея, Копылов Георге, Павлов Алексея бригадаш.

Сурта тIа: хIара денна Маломорски чкъаьрий заводера дIаух дирбаь а гIорабаь а омуль, консерваш яра бола бычок, окунь.

Э. Брюханенкой сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ МИШТА ХУРГБА СЕНАХ ХОВ?

Сатийнача Московски переулке, СССР Гидрометеоцентра здане чу дийнахь а бус а болх беш я лаьттан шара массе миIингера хьауха метеорологически информаци — деннен бийсаннен кховзткъе итт эзар телеграмма! — хьайеш йола телетайпаш.

Цифрай меттала — дерригача дунен тIарча синоптикаш кхеташ йолча дунен халкъашта юкъерча кодах ю передачаш. Тайп-тайпарча паччахьалкхений викалаша селлара беркате цхьана гIулакхаш леладеш, адамаша болх беш йола сфера кхы цхьаькха яле тамаш я.

Хаоттам хувцабалар кхы тайпа атмосферни явленешца айхха дувзаденна да. Циклоний антициклоний юкъера массал сахьата 35—40 километр а цкъаза кхы дукхагIа а я. Долче, духхьал цхьан дийнахь-бус цхьан пунктера хаоттам мишта хургба хара кIезигагIа яле а гобаьккха эзар километр йолча моттигера хаоттам мишта хургба ха деза.

КIезигача лоархIаме бац фецарча массай лелара лостам а. Къилбаседехьарча полушаре, масала, малхбузехьара малхбоалехьа ух уж, цудухьа дукхагIча хана Малхбузехьарча Европерчеи Атлантикерчеи хаоттамга хьежжа хул Советски Союза европейски территоре тIара погода а. Японереи Америка ВIашагIкхийттача Штатий малхбузехьареи хаоттам — Советски Дальни Востокерча хаоттамга хьежжа, и. кх. дI.

Метеорологически даннеш ханханнахьа дIа-юха ийю Москвеи Вашингтонеи. ХIара мехко денденна дIател даьхача земий даннеех оттадаьи йIаьххача ханна лаьрхIан дола хаоттама иттанел совгIа карт. Цо йиш хулийт Къилбаседехьарча полушарера метеорологически хьала дизза дола сурт хьаэца.

Эрсий математики кемаш дери хиннача академика Крылов Алексея бегаш беш яьхад, кхаь тайпара Iилма да дунен тIа: нийсеи, гуманитарнии, белгтала доацеи: медициней, метеорологии, чрни магии. Цхьадола хIамаш бакъ а да царех. Метеорологе йоах, хаоттам бувцеи хаи безам хиннача хана атмосфере хьахула процессаши халонаши чоалхане а массе тайпара а хилар да из.

Вай деношка электронни вычеслительни машиний новкъосталца синоптикаша 24—36 сахьат хьалхара прогноз массехк минута доархI.

Цхьабакъда, кхоачам бац лаьттан шара тайп-тайпарча доакъошка эзараш станцеш дIаоттаяьяр яхаш. Бух боацаш долча дунен тIара тIадамилгаш мара дац уж. Цу тIа а метеостанцеш йоагIийоагIача тайпара планета тIа дIанийсъяьяц.

Метеорологера керда лостам лаьттан искусственни спутникий новкъосталца даьхача земий ларда тIа латт. Радиои телевизионни аппаратура новкъосталца спутникаш тIара доахача земаша торо хулийт океана тIарча морхашкеи шаний аренашкеи хьежжа, фецарча шийлачеи йIайхачеи массай лостами массали белгалъе, лаьттан тIара, океанашкарз, морхашкара температура къоастае, ураганаши тайфунаши хьа миштa хул, дегIа мишта ух, мишта лел ха.

Советски Союзе кхоачашъеш я гидрометеослужбана комплексни автоматизаци яра план. Автоматически телеизмерительни метеостанцей сето цахаддаш хаоттама зем боахаргба, хьагучадаьннараш юкъ-юкъе дIатергда Москверча дунен метеорологически центрага. Хан-ханнахьа цига ух метеоспутникаш тIара информаци. Из информаци телетайпаш тIара йоаллашехьа а, практически сага новкъостал ца эшаш, информацена юххьанцара обработка еш а прогноз увттаеш а йолча вычеслительни машинашка дIачулу.

«Метеопродукцех» массаза пайда эцар — юрта боахам. МалагIча районе маца дIаювргья хIамаш? ДIайийна хIамаш кхачаргйолча тайп-тайпарча фазай хетаргахьара ханаш малагIаш я? Хьункъам мишта хургба? Дукха дешаш да агрометеоролога ха дезаш.

Масала, соахка 6 процент мара юкъ юкъе ца йолийташ хьажкIаш мел хьувкъаргья хьааьлар. ДIайийна хIамаш лерттIа кхачара эша йоачаш лаьттанна кхоачамболлаш хургйоацилга гучадаьннад агрометеоролога. Долче, сихха цига тIаоза еза хий детта техника.

Аэропорташка, Гаванашка, электропередачай линешка, гIишлонашка хIара денна йоагIа йиалха вIашкайилла карташи таблицаши тIайола сомача каьхата лист — советскии доазол дехьарчеи метеорологий эскара цхьана хьийга къа вIашагIтеха хьахинар.

Леонид СТРИЖЕВСКИЙ,
СССР гидрометеоцентра вонихагIвола инженер. (АПН).

ШКОЛА ХАННАХЬА ТОАЯЬЙ

ЧIоагIа тишденна дар Керда Редант яхача юртарча бархIшерарча школа цIеноШ. Тхов ладар ухаш бар, тишденначa пенаш тIара а тхов тIара а томпар Iолегар, корашин наIараши хийрдаьннадар, иштта кхы а дукха кхоачамбоацараш дар.

Уж балхаш де йолаелар коммунист Халухаев Тухан керте латтача МалгIабика города ремстройучастка болхлой коллектив. Школана ремонт еш мел эшар дика Iалашдир участка прораба Галаев Башира, мастера Тангиев ИсмаIала. Дукха ха ялале кирпичи, топпар, гIум, кIир, басараш, кхийола гIишлой материалаш кийча яр. Цул тIехьагIа цхьаккха а ди, сахьат ца доадеш ремонтни балхаш дIадоладир Картоева Яхеи Муружева Насии керте латтача шин бригада. Массанахьа штукатурка яь, кIираш теха, басараш хьекха, наIараши кораши тоадеь, тоха дезача кизгаш теха йистебаьннаб школа ремонт ераш. Уж деррига балхаш лоаццача хана — кхаь кIира чакхдаьха баьлар уж.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьлар Кортоева Яха керте латтача бригада гIишлошъераш — Тумгоева Фая, Хадзиева Кейпа, Дзаурова Роза, Узиева Маруси, нхыбараш. ХIаьта школа шоллагIча корпуса ремонт яь Муружева Насе бригада а хилар иштта дикa къахьегаш. Царна массанена чIоагIа баркал оал тха школа администраце, партийни, профсоюзни организацеша. Цул совгIа школе газ, хий чудуллаш, кхыдола балхаш деш доккха новкъостал даьд тхона «Алханчуртский», совхоза кулгалхоша.

Iан лаьрхIа доагор а (кIор, дахча) Iалашдаьд школана. Иштта хьехархой бахача квартирашка а ремонт яьй, кхатуллача хIаманца уж массавар Iалашваьв.

ХIанз школа эшаш йола гойтара пособеш, дешархошта эшаш дола учебникаш, кхыдар Iалашдеш я школа.

И. БАРАХОЕВ,
МалгIабика района Кердача Реданта бархIшерарча школа директор.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

БЕ ЛОВЗАЮ БУРГАЦ

Бе ловзаеча бургацах хьалхара моттиг яккхара Краснодаре зональни яхь. дIахьош я хIанз Дагестана, Нохч - ГIалгIайчен, Къилбаседа-ХIирий республикай а иштта Ставропольски, Куйбышевски, Саратовски, Тульски областий а командаш.

Вай республика команда (мехкдаьтта института студенташ лайзар Астрахански чкъаьрий промышленноста института командаца. Цига счет 19:10 йолаш котбаьлар вай спортсменаш.

И. ШЕСТАКОВ.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРЧА ТУРА ТIЕХХЬАРА МАТЧ

Кировобадерча «Динамои» Грознерча «Терекеи» командаш ловзарца селхан чакхъяьлар «А» класса шоллагIча группе СССР-е футболах хьалхара моттиг яккхарах йола цхьоалагIча подгруппа хьалхара тур.

Матч Iалаьмате сихача темпе цIайолаю азербайджански футболисташа. ВорхIалагIча минуте бургац чутохачар шоай наIараш кIалхаръяьхар вратара В. Козловеи защитника Ш. Дудаевеи.

Цхьабакъда, лаьгIлац хьаьший атакаш. Кадай а атта а ловз уж. Хьалхарча тайме кхы а шозза ший говзал хьахьекхар В. Козлова. Лоаца аьлча, хьалхарча 45 минуте еррига совле «Динамо» футболисташкахьа яр.

ШоллагIча тайме а дукха хувца даланзар ловзара сурт.

Хьалха санна хьаьший нападающешта шоай штрафной майдан тIа уж хьатIакхаьчача мара хайра духьале яц грозненцаша. Шоайла вIаши лерттIа бувзам боацаш лайзар «Терека» футболисташ, цар дукха гIалаташ дир.

Матч счет 0:0 а йолаш чакхъьлар.

М. МУСИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, культурав, письмойи отделий — 2-25-72; корректорсие 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-за «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05240. Заказ № 3626.